

İSRAİL LOBİSİ

ve

ABD DIŞ POLİTİKASI

John J. Mearsheimer

Chicago Üniversitesi Siyasi Bilimler Fakültesi Öğretim Üyesi

Stephen M. Walt

Harvard Üniversitesi Kamu Politikaları Fakültesi Öğretim Üyesi

ABD dış politikası, dünyanın her köşesinde meydana gelen olayları şekillendirecek nüfuza sahiptir. Şüphesiz, bunun en belirgin olduğu yer istikrarsızlığın hüküm sürdüğü ancak büyük stratejik öneme sahip olan Orta Doğu bölgesidir. Bush hükümetinin bölgeyi demokratikleştirme hamleleri Irak'ta dirençli bir ayaklanmanın, küresel petrol fiyatlarındaki sert tırmanışın, Madrid, Londra ve Amman gibi pek çok şehirde terörist saldırıların fitilini ateşlemiştir. Yüzleştiğimiz tehlikeler bu denli kapsamlıyken dünya ülkelerinin ABD Orta Doğu politikasını şekillendiren dinamikleri çok iyi tahlil etmesi gerekir.

Amerikan dış politikasının ana hedefi, ABD'nin ulusal çıkarları olmalıdır. Ancak yakın tarihte ve özellikle 1967'de patlak veren Altı-Gün Savaşları'ndan sonra ABD Orta Doğu politikasının merkezinde İsrail ile olan ilişkiler bulunmakta. Amerika Birleşik Devletleri'nin İsrail'e olan koşulsuz desteği ile yine ABD'nin demokratik yapıyı bölge genelinde yayma çalışmaları Arap ve Müslüman dünyasını tahrik etmiş ve ABD güvenliğini tehlikeye atmıştır.

ABD siyasi tarihinde bu durumun başka bir örneği yoktur. Nasıl olur da Amerika Birleşik Devletleri başka bir ülkenin çıkarları uğruna kendi güvenliğini ikinci plana atabilir? İki ülke arasında kurulan yakın bağın ortak stratejik çıkarlardan veya şartların getirdiği zorunluluklardan kaynaklandığını düşünenler olabilir. Ancak burada göreceğiniz gibi ortaya atılan açıklamaların hiçbiri ABD'nin İsrail'e sağladığı inanılmaz boyutlardaki maddi ve diplomatik desteği açıklamaya yetmez. Aksine, ABD'nin Orta Doğu politikası ağırlıklı olarak ABD iç politikası ama her şeyden öte "İsrail Lobisi" güdümündedir. Başka çıkar grupları bugüne kadar istekleri doğrultusunda ABD dış politikasını belli oranda etkilemeyi başarsa da hiçbir lobi ABD dış politikasını Amerikan ulusal çıkarları ekseninden bu kadar uzaklaştırmayı başaramamıştır. Bunu yaparken de Amerikan halkını ABD ve İsrail çıkarlarının özünde aynı olduğuna inandırmayı da becermiştir.

İlerleyen sayfalarda Lobi'nin bu başarıyı nasıl elde ettiğini ve faaliyetlerinin Amerika'nın bu kritik bölgedeki eylemlerini nasıl şekillendirdiğini anlatmaya çalışacağız. Orta Doğu'nun stratejik önemi ve başkaları üzerindeki olası etkileri dikkate alındığında Amerikalı olsun herkesin Lobi'nin ABD politikası üzerindeki etkisini anlaması ve irdelemesi gerekmektedir. Yazdıklarımız bazı kesimleri rahatsız edebilir ancak burada ortaya konan gerçekler akademik çevrelerce büyük oranda kabul görmüştür. Aslında okuyacaklarınızın ana kaynağı İsraili akademisyen ve gazetecilerdir. Onlar olmasaydı bu meseleleri yeterince irdelemek olanaksız olurdu. Bir diğer dayanağımız ise İsrail merkezli veya uluslararası saygın insan hakları örgütleri tarafından sağlanan kanıtlar.

Lobi'nin etkisi hakkındaki iddialarımız da Lobi'nin kendi üyeleri ve bir noktada onlarla çalışmış politikacıların verdiği ifadelerle dayanmakta. Haliyle bazı kesimler vardığımız sonuçları reddedebilir ancak bu iddiaları destekleyen kanıtlar gün gibi ortada ve kesinlikle tartışma götürmez.

BÜYÜK HAYIRSEVER

Ekim 1973 Arap-İsrail Savaşından beri Washington'un İsrail'e sağladığı destek başka hiçbir ülke ile karşılaştırılmayacak kadar büyüktür. İsrail 1976 yılından beri yıllık bazda ABD ekonomik ve askeri yardımının en büyük alıcısı; 2. Dünya Savaşından beri ise toplamda en çok yardım alan ülke konumundadır. 2003 yılı değerlerine göre İsrail'e aktarılan ABD yardımı 140 Milyar US\$. İsrail her yıl yaklaşık 3 Milyar US\$ doğrudan dış yardım almaktadır ki bu, ABD Dış Yardım bütçesinin %20'sine tekabül eder. Kişi başına vurulduğunda, ABD her yıl her İsrail vatandaşına doğrudan 500\$ ödenek sağlamaktadır. Kişi başı yıllık geliriyle artık Güney Kore ve İspanya gibi ülkelerle yarıştığı halde İsrail'e hala bu kadar eli açık davranılması daha da çarpıcıdır.

Olay sadece bununla sınırlı değil. İsrail'e özel anlaşmalar sunan Washington, yardım alan diğer ülkeler paralarını yılda dört eşit taksitte alabiliyorken İsrail'e ayrılan ödeneği mali yılın başında tek seferde hesabına yatırmaktadır. Dolayısıyla İsrail'in faiz kazancı çok daha fazla olmaktadır. ABD'den askeri yardım alanlar ekseriyetle ödeneğin tamamını Amerikan savunma sanayi ürünlerine harcamak zorunda bırakılırken, İsrail bu ödeneğin %25 kadarıyla kendi savunma sanayini sübvansede edebilme ayrıcalığına sahip. İsrail, aynı zamanda aldığı yardımın nasıl harcadığı konusunda hesap vermek zorunda olmayan tek ülke. Yani, ABD paranın Batı Şeria'daki yerleşimler gibi karşı olduğu bir faaliyet veya amacı finanse etmekte kullanılıp kullanılmadığını hiçbir zaman bilemiyor.

Dahası ABD, Lavi savaş uçağı gibi Pentagon'un istemediği ve hatta ihtiyaç duymadığı silahlar geliştirmesi için İsrail'e neredeyse 3 Milyar US\$ ödenek aktarmış; bununla kalmayıp Blackhawk helikopterleri ve F-16 savaş uçakları gibi ABD'nin üst düzey savaş aletlerini edinebilme hakkı tanımıştır. Bununla birlikte, NATO'daki müttefiklerine inkar etmeye devam etse de ABD İsrail'e istihbarat erişimi vermekte, İsrail'in nükleer silah edinme girişimlerini görmezden gelmektedir.

Hepsi bir yana Washington, İsrail'e devamlı diplomatik destek verir. 1982'den beri ABD, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nde İsrail'in eleştirildiği 32 önergeyi veto etmiştir. Bu rakam diğer Güvenlik Konseyi üyelerinin bugüne kadar verdiği tüm vetoların toplamından daha fazladır. ABD, Arap ülkelerinin İsrail'in nükleer mühimmatını Uluslararası Atom Enerjisi Ajansının gündemine getirme çabalarını da engellemektedir.

ABD savaş zamanında İsrail'in yardımına koşmakta, barış müzakereleri sırasında ise İsrail'in tarafını tutmaktadır. 1973 Arap-İsrail Savaşı sırasında İsrail'e mühimmat tedarik eden Nixon Hükümeti, Sovyet müdahalesi sırasında İsrail'i korumuştur. Gerek savaşın sonunu getiren müzakere gerekse bunu takip eden "adım-adım" sürecinde aktif rol alan Washington, aynı kilit rolü 1993 Oslo Barış Anlaşmalarını takip eden süreçteki müzakerelerde de üstlenmiştir. Her iki olayda ABD ve İsrail yetkilileri arasında birtakım fikir ayrılıkları yaşansa da bu ABD'nin hamlelerini İsrail ile aktif biçimde koordine ettiği ve sürekli olarak İsrail yaklaşımını desteklediği gerçeğini değiştirmez. 2000 yılında Camp David'deki müzakerelerde bulunan Amerikalı bir katılımcı, "Bu süreçte İsrail'in avukatlığına gereğinden fazla soyunduk..." diye yorum yapmıştır.

Washington, İsrail'e işgal altındaki topraklarla (Batı Şeria ve Gazze) ilgili işlerinde, faaliyetleri ABD'nin kendi beyan ettiği politikalarla ters düştüğü zamanlarda bile

müsamaha göstermiştir. Aslında Bush Hükümetinin Irak işgaliyle başlayan aşırı iddialı Büyük Orta Doğu değişim projesi kısmen de olsa İsrail'in bölgedeki stratejik pozisyonunu güçlendirmek için tasarlanmıştır. Savaş zamanlarında oluşturulan ittifakları bir kenara koyacak olursak bir ülkenin başka bir ülkeye bu boyutta ve bu kadar uzun süre maddi ve diplomatik destek verdiği başka bir örnek yok. Özetle söylemek gerekirse Amerika'nın İsrail'e olan desteğinin eşi benzeri yoktur.

İsrail stratejik olarak çok önemli olsa veya ABD'nin sürekli desteğini gerektirecek daha inandırıcı ahlaki bir mesele olsa bu sıra dışı cömertlik biraz olsun anlaşılabilirdi. Fakat ortaya atılan hiç bir gerekçe yeterince ikna edici değildir.

STRATEJİK MESULİYET

Amerika-İsrail Kamu İşleri Komitesi (AİPAC) internet sitesine göre "ABD ve İsrail, Orta Doğu'da artan stratejik tehditler karşısında çok özel bir ortaklık kurmuştur. Bu işbirliği hem ABD hem de İsrail'e çok önemli katkılar sağlamaktadır." Bu iddia, İsrail destekçileri arasında tartışmasız doğru olarak kabul edilmekte, hem İsraili siyasetçiler hem de İsrail yanlısı Amerikalılar tarafından düzenli olarak kamuoyuna hatırlatılmaktadır. İsrail, Soğuk Savaş sırasında stratejik bir değer taşımış olabilir; 1967'deki Altı Gün Savaşlarından sonra Amerika'nın vekili olarak İsrail, Sovyet genişlemesini sınırlandırmaya yardımcı olmuş, Mısır ve Suriye gibi Sovyet hizmetçilerine utanç verici yenilgiler tattırılmış olabilir. İsrail nadiren de olsa Ürdün Kralı Hüseyin gibi başka ABD müttefiklerine yardımcı olmuş, askeri hünerleri ise Moskova'yı yenilmekte olan destekçilerini daha fazla desteklemeye mecbur bırakmıştır. İsrail bununla kalmayıp ABD'ye Sovyet güçleri hakkında faydalı istihbarat da sağlamıştır.

Yine de bu süreçte İsrail'in stratejik değerini abartmamak gerekir. İsrail'i desteklemek Amerika'ya pahalıya patladığı gibi ABD'nin Arap Dünyası ile olan ilişkilerini daha da karmaşık hale getirmiştir. Örneğin ABD'nin 1973 Arap-İsrail Savaşı sırasında İsrail'e 2,2 Milyar US\$'lık acil askeri yardım paketi verme kararı OPEC'in petrol ambargosu uygulamasına yol açmış ve Batı ekonomilerinde hatırı sayılır sorunlar yaşanmıştır. Dahası İsrail askeri bölgedeki ABD çıkarlarını koruyamamıştır. Örnek vermek gerekirse, 1979'da İran Devrimi, İran Körfezi'ndeki petrol kaynaklarının güvenliği hakkındaki endişeleri arttırdığında ABD sırf İsrail'e güvenemediğinden kendi "Acil Müdahale Gücü"nü oluşturmak zorunda kaldı.

İsrail, Soğuk Savaş sırasında stratejik olarak önemli görülmüş olabilir fakat 1990'da patlak veren I. Körfez Savaşı İsrail'in aslında stratejik bir külfet olduğunu ortaya çıkardı. ABD, Irak karşıtı koalisyonla zarar verme çekincesiyle İsrail hava üslerini kullanamadı. Sadece bu değil, ABD, Tel Aviv'in Saddam'a karşı kurulan ittifaka zarar verecek bir müdahalede bulunmaması için ayrıca kaynak ayırmak zorunda kaldı (örn. Patriot füze kalkanları kurmak). Ve tarih 2003'te de tekerrür etti – İsrail, ABD'nin Saddam'a saldırması konusunda ne kadar hevesli olsa da Arap tepkisinden korkan Başkan Bush, İsrail'den bu konuda da yardım isteyemedi. Böylece İsrail yine yan saflardaki yerini korudu.

1990'larda başlayarak, özellikle 11 Eylül sonrası dönemde İsrail'e sağlanan ABD desteğinin artması şu iddia ile gerekçelendirildi: 'her iki ülke de kökleri Arap veya Müslüman aleminde bulunan, bazı "asi devletlerin" koruması altında olan ve kitle imha silahları elde etmeye çalışan terörist gruplarca tehdit edilmektedir'. Böylesi bir gerekçelendirme esasında Washington'un İsrail'e Filistinlilerle olan ilişkilerinde serbestçe davranabilme hakkı vermesi anlamına geliyordu. Yani Filistinli teröristlerin

tamamı hapsedilene veya öldürülene kadar İsrail'den hiçbir taviz vermesi beklenmiyor. Sadece bu değil, bu mantığa göre ABD İran, Irak ve Suriye'ye saldırmak durumunda. Buna göre İsrail terörle mücadelede çok önemli bir müttefik çünkü İsrail'in düşmanı Amerika'nın düşmanı demek. Bu yeni gerekçelendirme ilk bakışta inandırıcı gelebilir ancak aslına bakılırsa İsrail terörle ve daha geniş düzlemde asi devletlerle mücadelede bir külfet.

Her şeyden önce "terörizm" nedeni ne olursa olsun farklı siyasi grupların çıkarlarına ulaşmakta kullandığı bir taktik. Tek bir düşmandan söz etmek mümkün değil. İsrail'i tehdit eden terörist örgütler (örn. Hamas veya Hizbullah) 1982'de Lübnan örneğinde olduğu gibi onlara doğrudan müdahalede bulunmadıkça ABD'ni tehdit etmiyor. Üstelik Filistin kaynaklı terörizm İsrail'e yöneltilmiş rastgele bir vahşet silsilesi özelliğini taşıyor. Filistin terörizmi, İsrail'in yıllardır Batı Şeria ve Gazze'yi ele geçirme çabalarına verilen bir tepki.

Daha da önemlisi, İsrail ve ABD'nin ortak bir terörist tehdit karşısında birlikte hareket ettiğini söylemek geriye dönük bir sebep-sonuç ilişkisi ortaya çıkarmakta – yani Amerika Birleşik Devletleri'nin terörizm sorunu, İsrail ile bu kadar yakın müttefik olmasından kaynaklanıyor. ABD'nin İsrail'e olan desteği Amerikan karşıtı terör faaliyetlerinin tek sebebi değil elbette ama başta gelen unsuru. Ve bu ilişki teröre karşı başlatılan mücadelenin çok daha zor hale gelmesine neden olmakta. İsrail'in Kudüs'teki varlığı ve Filistinlilere çektirdiklerinin Bin Ladin dahil eski ve yeni El Kaide liderlerinin ana motivasyonu olduğu tartışmasız bir gerçek. ABD 11 Eylül Komisyonu'na göre Bin Ladin'in Amerika Birleşik Devletleri'ni alenen cezalandırma güdüsü başta İsrail'e olan desteği olmak üzere Orta Doğu politikalarından kaynaklanmaktaydı. El Kaide saldırılarının zamanlamasını bile bu meselenin altını çizmek için planlamaya çalıştı.

En az bunun kadar önemli başka bir husus da şu, ABD'nin İsrail'e olan koşulsuz desteği Bin Ladin gibi radikallerin davalarına destek ve bu uğurda savaşacak gönüllü bulmalarını kolaylaştırıyor. Bölgede gerçekleştirilen kamuoyu yoklamaları, Arap nüfusun İsrail'e verdiği destek nedeniyle Amerika'yı ciddi bir düşman olarak gördüğüne işaret ediyor. ABD Dışişleri Bakanlığı'nın Arap ve İslam Dünyası Kamu Diplomasisi Danışma Kurulu'nun araştırmaları gösteriyor ki "söz konusu ülke vatandaşları Filistinlilerin yaşadığı sıkıntılar ve bu süreçte ABD'nin oynadığına inandıkları rol nedeniyle üzüntü ve keder içindeler".

Orta Doğu'daki sözüm ona asi ülkelere gelince... ABD'nin İsrail'e olan bağlılığını bir kenara koyacak olursak bu ülkelerin hiçbiri hayati ABD çıkarlarına ciddi bir tehdit oluşturmuyor. ABD, bu rejimlerle birtakım ihtilaflar yaşıyor olsa da, Washington İsrail ile bu kadar yakın ilişkiler içinde olmasaydı eminiz İran, Irak veya Suriye konularında bu kadar telaşlanmayacaktı. Tercih edilen bir sonuç olmasa da adı geçen ülkeler nükleer silahlara sahip olsa bile bu durum, ABD için stratejik bir felaket olmazdı. Ne Amerika ne de İsrail nükleer silaha sahip asi bir devlet tarafından tehdit edilemez çünkü şantajcının ciddi bir misillemeye maruz kalmadan tehditlerini savurması olanaksız. Asi ülkenin nükleer silahları teröristlerin kullanımına vermesi de bir o kadar düşük bir olasılık çünkü asi ülke bu alışverişin fark edilmeyeceğinden veya daha sonra suçlanıp cezalandırılmayacağından emin olamaz.

Bunlar bir yana, ABD'nin İsrail ile olan ilişkisi bu ülkelerle muhatap olmayı ve yapıcı ilişkiler kurulmasını zorlaştırıyor. İsrail'in nükleer silah mühimmatı, bazı komşularının bu kadar hevesle nükleer silah istemesinin temel nedeni. Bu ülkeleri rejim değişikliği ile tehdit etmek ise nükleer silah edinme isteğini körüklemekten başka bir işe yaramıyor.

Öte yandan, ABD bu rejimlere karşı güç uygulamayı düşündüğündeyse İsrail yine fazla önemli bir avantaj sağlamıyor çünkü kavgaya müdahil olamıyor.

Özetle, İsrail'i terörle mücadelede ve muhtelif Orta Doğu diktatörlüklerine karşı Amerika'nın en önemli müttefiki saymak, sadece İsrail'in bu konudaki becerilerini abartmakla kalmıyor, İsrail politikalarının ABD'nin gayretlerini nasıl zorlaştırdığını da görmezden geliyor.

İsrail'e sorgusuz sualsiz sağlanan koşulsuz destek, ABD'nin Orta Doğu dışındaki konumuna da zarar veriyor. ABD dışındaki fikir odakları ABD'nin İsrail'i fazla desteklediği izleniminde. Onlara göre İsrail'in işgal altındaki topraklarda uyguladığı baskının etik olarak mantıktan uzak olması bir yana uluslararası düzeyde terörle mücadeleyi de baltalamakta. Örneğin Nisan 2004'te 52 eski İngiliz diplomatın dönemin başbakanı Tony Blair'e gönderdikleri mektupta İsrail-Filistin ihtilafının "Batı ile Arap ve İslam alemleri arasındaki ilişkileri zehirlediğini" belirterek Bush ve Başbakan Ariel Şaron'un politikalarının "tek taraflı ve yasadışı" olduğu uyarısında bulunuyorlardı.

İsrail'in stratejik değerinin sorgulanmasını gerektirecek son bir unsur da bu ülkenin tamamen sadık bir müttefik gibi davranmayışıdır. İsraili yetkililer ABD'nin taleplerini sık sık görmezden gelmekte ve üst düzey ABD liderlerine verdikleri sözlerden dönmektedir (örneğin Yeni yerleşim inşaatlarının durdurulacağı ve Filistin liderlerinin "planlı suikastlarla" infaz edilmeyeceğine dair geçmişte verilmiş teminatlar). Dahası, İsrail'in Çin gibi ABD'nin potansiyel rakiplerine hassas ABD askeri teknolojisi satmak gibi bir sabıkası var. ABD Dışişleri Bakanlığı Baş Müfettişi durumu "sistemik ve giderek artan izinsiz transferler" olarak tarif etmiştir. ABD Genel İzlenebilirlik Müdürlüğü'ne göre "müttefikler arasında ABD'ye karşı yürütülen en agresif casusluk operasyonlarını" yürüten ülke de İsrail'dir. 1980'lerin başında büyük miktarda gizli belgeyi İsraililere ileten Jonathan Pollard vakası hala akıllardayken (iddialara göre İsraililer bu bilgileri daha fazla Sovyet Yahudi'sine ülkeden çıkış belgesi sağlaması için Sovyetler Birliğine aktardı) 2004'te başka bir skandal patlak verdi. Pentagon'da Larry Franklin adındaki üst düzey yetkili iddialara göre Amerika-İsrail Kamu İşleri Komitesi'nden (AİPAC) iki görevlinin yardımıyla İsraili bir diplomata gizli bilgi sızdırdı. Elbette ABD'yi istihbarat servislerine izleten/dinleten tek ülke İsrail değil ancak ülkenin üst düzey devlet adamlarını izlemeye/dinlemeye olan hevesleri İsrail'in stratejik olarak ne kadar değerli olduğunu yeniden sorgulatıyor.

ETİK GEÇERLİLİĞİNİ YİTİREN BİR DAVA

İddia edilen stratejik değeri bir yana İsrail destekçileri aşağıdaki 4 nedenden ötürü ülkenin koşulsuz ABD desteğini hak ettiğine inanıyor:

1. Zayıf ve düşmanlarla çevrilmiş bir ülke;
2. Etik olarak tercih edilir bir yönetim sistemi olan demokrasiyi benimsemiş;
3. Yahudi halkına geçmişte büyük acılar çektirilmiştir ve bu nedenle özel muamele görmeleri gerekir;
4. İsrail'in tutumu düşmanına kıyasla her zaman daha etik olmuştur.

Ancak daha yakından bakılırsa görülecektir ki yukarıda sıralanan iddiaların hiç bir inandırıcılığı yoktur. İsrail'in varoluşunu desteklemek için etik olarak güçlü bir dava bulunabilir ancak tehlikede olan o değil ki! Tarafsız bir perspektiften bakmaya çalışalım. İsrail'in meselelerini geçmişte ve günümüzde ele alış şekli, kendisine Filistinlilerden

daha fazla ayrıcalık tanınmasını hiçbir suretle haklı göstermez. Şimdi bu iddiaları aşağıdaki başlıklar altında irdeleyip neden inandırıcı olmadıklarını açıklayalım.

Zayıf Olanı Kollamak?

İsrail sık sık zayıf ve düşman kuşatması altında bir ülke olarak resmedilir. Bir çeşit Arap Câlût (Golyat) tarafından kuşatılması Hz. Davut hikayesi, insanlara İsraili liderler ve onları destekleyen yazarlar tarafından planlı bir şekilde aşılandı. Ancak gerçeklere baktığımızda durumun aslında tersi olduğu söylenebilir. Sanılanın aksine 1947 Bağımsızlık Savaşında Siyonistlerin daha büyük, daha iyi donanımlı ve daha iyi yönetilen bir askeri gücü vardı. İsrail Savunma Kuvvetleri (İSK) 1956'da Mısır'a ve 1967'de Mısır, Ürdün ve Suriye'ye karşı çabuk ve kolay zaferler kazanmıştır. Yani, İsrail'e aktarılan kapsamlı ABD dış yardımı vanası henüz açılmadan önce. Bu zaferler İsrail'in vatanseverliğinin, örgütlenme becerisinin ve askeri gücünün bariz kanıtları ancak aynı zamanda İsrail'in daha ilk yıllarından beri o kadar da yardıma muhtaç olmadığını net göstergesi.

Bugün İsrail, Orta Doğu'daki en büyük askeri güç konumunda. Konvansiyonel güçleri komşularından kat be kat üstün ve bölgede elinde nükleer silah bulunduran tek ülke. Mısır ve Ürdün, İsrail ile barış anlaşmaları imzalamış, Suudi Arabistan da aynıını yapmayı teklif etmiştir. Suriye, Sovyet desteğini kaybedeli çok oldu, Irak felaket boyutundaki üç savaşın ardından dağılmış durumda. İran ise yüzlerce kilometre uzakta. Bırakın İsrail'i tehdit edecek güçte bir orduyu Filistinlilerin kolluk kuvvetleri bile neredeyse işlevsiz durumda. Tel Aviv Üniversitesi'ne bağlı prestijli Jaffee Stratejik Araştırmalar Merkezi'nin 2005'te yayınladığı bir değerlendirmeye göre "Stratejik denge İsrail'in lehine. Komşularıyla kıyaslandığında İsrail kendi askeri kapasitesi ve caydırıcılık gücünü sürekli olarak geliştirmiştir." Zayıf olanı kollamak inandırıcı temellere dayanan bir gerekçe olsaydı ABD'nin İsrail'in rakiplerini destekliyor olması gerekirdi.

Dost Bir Demokrasiye Yardım Eli Uzatmak?

Amerika'nın desteği çoğu zaman İsrail'in düşman diktatörlüklerle kuşatılmış dost bir demokrasi olmasıyla savunulmakta. Bu gerekçe inandırıcı gibi duruyor ancak ABD'nin verdiği desteğin bu denli büyük olmasını açıklayamıyor. Neticede dünyanın her köşesinde demokrasiyi benimsemiş ülkeler var ama hiçbiri İsrail'in aldığı bonkör desteği almıyor. ABD geçmişte çıkarları uğruna demokratik hükümetleri devirmiş ve diktatörleri desteklemiştir. Günümüzde ise halen birçok diktatörlükle iyi ilişkiler içinde. Yani, İsrail'in bir demokrasi olması ABD desteğini gerekçelendirmekten de açıklamaktan da yoksundur.

İsrail demokrasinin bazı unsurları Amerika'nın temel değerleriyle ters düşmektedir ki bu "ortak demokrasi" gerekçesini bir nebze daha zayıflatır. ABD insanların ırk, din veya etnik köken gözetmeksizin eşit haklardan yararlanabilmesi gereken liberal bir demokrasidir. Fakat İsrail bir Yahudi devleti olarak kuruluşunda açıkça beyan etmiştir. Vatandaşlık kan bağı temel ilkesine dayanır. Böylesi bir algı mevcutken İsrail'in 1,3 milyonluk Arap nüfusunun ikinci sınıf vatandaş muamelesi görmesi şaşırtıcı değildir. Yakın zamanda tamamlanan bir İsrail hükümet komisyonu çalışması İsrail'in Arap nüfusu "ihmal ettiğini ve onlara karşı ayrımcı davrandığını" tespit etmiştir.

Benzer şekilde, İsrail vatandaşlarıyla evlenen Filistinlilere vatandaşlık hakkı tanınmadığı gibi onlara İsrail'de ikamet etme izni de verilmez. İsraili insan hakları örgütü B'tselem bu

yasağı “ırkçı kriterlere göre bu ülkede kimin yaşayacağını belirleyen ırkçı bir kanun” olarak tanımlar. İsrail’in kuruluş ilkeleri dikkate alındığında bu kanunlar anlaşılabilir gelebilir ama hiçbiri Amerika’nın demokrasi anlayışıyla örtüşmez.

İsrail’in demokratik konumu Filistinlilerin kendine ait geçerli bir ülke kurma hakkını şiddetle reddetmesiyle bir nebze daha zarar görüyor. İsrail bir yandan Gazze ve Batı Şeria’da yaklaşık 3,8 milyon Filistinlinin hayatını baskıyla denetim altında tutarken Filistinlilerin ezelden beri yaşamış olduğu toprakları işgal etmeye devam ediyor. İsrail resmi anlamda demokratik olabilir ancak kontrolündeki milyonlarca Filistinliyi siyasi haklarından mahrum bırakması “ortak demokrasi” gerekçesini çürütmektedir.

Geçmiş Suçların Telafisi

İsrail’e verilen desteğe gösterilen üçüncü etik gerekçelendirme, başta Holokost (Nazilerin Yahudi Soykırımı) trajedisi olmak üzere Yahudilerin tarih boyunca Hristiyan Batı’da gördüğü zulümdür. Birçok insan, Yahudiler asırlarca eziyet çektiği ve sadece Yahudi anavatanlarında güvende olabilecekleri için ABD’nin İsrail’e müsamaha göstermesi gerektiği kanaatinde. Şüphesiz Yahudiler antisemitizmin yani Yahudi karşıtlığının aşağılık mirasından fazlasıyla zulüm gördü. Yahudilere karşı işlenen suçlar dikkate alındığında İsrail devletinin kurulması normal bir süreç olarak görünüyor. Daha önce belirtildiği gibi, böylesi bir geçmiş İsrail’in varoluşunu desteklemek için cidden etik bir gerekçe olarak sunuluyor. Fakat İsrail’in kurulması büyük oranda masum bir üçüncü taraf olan Filistinlilere karşı başka suçlar işlenmesine neden oldu.

Bu olayların tarihçesi açık ve nettir. Siyasi Siyonizm 19. yüzyılın sonunda ciddi olarak şekillenmeye başladığında Filistin’deki Yahudi sayısı 15.000 kişi kadardı. Örneğin 1893’te Araplar nüfusun yaklaşık %95’ini oluşturuyordu. Osmanlı hakimiyetinde olsalar bile Filistinliler o zaman yaklaşık 1300 yıldır bu topraklarda ikamet ediyordu. İsrail ilk kurulduğunda bile Yahudiler Filistin nüfusunun yaklaşık %35’ini oluşturuyor ve toprakların sadece %7’sinde ikamet ediyordu.

Ana akım Siyonist yönetim ne iki uluslu bir devlet kurmak istiyor ne de Filistin’in kalıcı şekilde ayrılmasına sıcak bakıyordu. Siyonist yönetim bazı zamanlarda bölünmeyi bir ilk adım olarak kabul etme eğiliminde görünebiliyordu ancak bu bir manevra taktiği idi. Gerçek niyetleri asla bu olmadı. İsrail’in ilk başbakanı David Ben-Gurion’un 1930’larda dediği gibi “devletin kurulmasını takiben güçlü bir ordu kurulmasıyla beraber bölünmekten vazgeçip Filistin topraklarının tamamına yayılacağız”. Bunu başarmak için Siyonistler, ileride İsrail olacak bölgede yaşayan küçümsenemeyecek Arap nüfusunu buradan sürdürdü. Çünkü amaçlarına ulaşmanın başka yolu yoktu. Sorunu en başından fark eden Ben-Gurion 1941’de şunları yazdı: “En kaba haliyle güç kullanmadan Arap nüfusun bölgeden çekileceğini düşünmek söz konusu olamaz”. Ya da İsrail tarihçisi Benny Morris’in dediği gibi “modern Siyonizm kadar eski olan nakil fikri, geçen asır boyunca Siyonizmin evrimi ve tatbikine eşlik etmiştir.”

Bu fırsat, nihayet 1947-48’de Yahudi güçlerinin 700.000 kadar Filistinliyi sürmesiyle ortaya çıktı. İsrail yetkilileri uzun süredir Arapların, liderlerinin emriyle bu toprakları terk ettiğini iddia ediyordu. Ancak Morris gibi saygın İsraili tarihçilerin konuyu ciddi şekilde incelemesiyle bu efsane de çürütüldü. Esasında Arap liderlerin çoğu Filistinlilerin evlerinde kalmaları yönünde telkinde bulunmuştu fakat Siyonist güçler tarafından vahşice katledilme korkusundan çoğu çözümü kaçmakta buldu. Savaş bittikten sonra ise İsrail sürgündeki Filistinlilerin bu topraklara dönmesine müsaade etmedi.

İsraili liderler uluslarının kuruluşunun Filistin halkına karşı etik bir suç işlenmesini

gerektirdiği gerçeğini en başından biliyordu. Ben Gurion'un Dünya Yahudi Kongresi başkanına zamanında söylediği gibi "Arap lideri olsam asla İsrail ile anlaşmaya varmazdım. Bu çok normal. Sonuçta ülkelerini ellerinden aldık... atalarımız İsrail'den gelmiş ama yaklaşık 2000 yıl önce. Bundan onlara ne? Anti-Semitizm, Naziler, Hitler, Auschwitz... Bütün başımızdan geçenler Arapların suçu muydu? Onların gördüğü tek bir şey var: buraya geldik ve ülkelerini ellerinden aldık. Bunu neden kabul etsinler ki?"

İsraili liderler o tarihten beri Filistinlilerin uluslaşma isteklerini düzenli olarak inkar etme yolunu seçmişlerdir. Hatta eski Başbakanlardan Golda Meir bir keresinde "Filistinli diye bir şey yoktur" demiştir. 1993'te Oslo Barış Anlaşmasını imzalayan Başbakan İzak Rabin bile tam bir Filistin devleti kurulmasına karşıydı. Radikal kesimlerden gelen şiddet ve büyüyen Filistin nüfusu ilerleyen dönemlerde seçilen İsrail liderlerinin işgal edilen toprakların bir bölümünden çekilmesine ve bazı tavizler vermelerine neden olsa da bugüne kadar hiçbir İsrail hükümeti Filistinlilerin kendi devletlerini kurmasına sıcak bakmadı. Başbakan Ehud Barak'ın Temmuz 2000'de Camp David'de önerdiği çözüm ona cömert teklif bile Filistinlilere anavatan olarak fiili İsrail hakimiyeti altında silahsızlandırılmış ve bölünmüş bir kaç toprak parçasından başka bir şey vaat etmiyordu. Avrupa'nın Yahudilere karşı işlediği suçlar, İsrail'in var olma hakkını net bir şekilde gerekçelendirir. Fakat, bazı radikal İslami kesimler ülkeyi haritadan sileceğine dair abartılı ve ölçsüz tehditler savursa da İsrail'in varoluşu tehlikede değil esasında. Dahası, Yahudi halkının acı dolu geçmişi ABD'nin bugün İsrail'i ne yaparsa yapsın desteklemesini haklı çıkarmaz.

"Faziletli İsraililere" karşı "Şeytan Araplar"

Ortaya atılan etik argümanlardan biri de İsrail'in tüm tahriklere rağmen her daim barış isteyen bir ülke olduğudur. Onlara göre Araplar ise kötülüğü ve vahşeti seçti. İsraili liderler ve onların Amerikan savunucuları tarafından defalarca tekrarlanan bu anlatı esasında bize yutturulan başka bir efsane. Uygulamaya sahiden etik açıdan bakacak olursak İsrail'in tutumunu rakibininkinden ayırt etmek mümkün değil.

İsrail odaklı tarih araştırmaları ilk dönem Siyonistlerin Filistinli Araplara hiç de iyi ve insancıl davranmadığını gösterir. Yerleşik Arap nüfusun Siyonist saldırılara direnç göstermesi zaten çok normal bir tepkiydi. Sonuçta Arap topraklarında kendi devletlerini kurmak isteyenler Siyonistlerden başkası değildi. Siyonistlerin bu dirence cevabı çok ağır oldu. Bu dönemde daha etik davranan bir taraf olduğunu söylemek mümkün değil. Aynı araştırmalar, İsrail'in 1947-48 yıllarında kuruluşu sırasında Yahudilerin infaz, katliam ve tecavüz dahil her türlü etnik temizlik yolunu kullanmış olduklarını gösterir.

İsrail'in bunu takip eden dönemde de Arap düşmanlarına ve Filistin halkına karşı tutumu çoğu zaman gaddarca olarak tanımlanabilir. Bu da etik olarak daha üstün davrandıkları savını çürütür. Örneğin 1949 ile 1956 yılları arasında büyük çoğunluğu silah taşımayan 2700 ila 5000 Arap ajanı İsrail tarafından öldürülmüştür. 1950'lilerin başında İsrail Savunma Kuvvetleri (İSK) komşularına sayısız sınır-ötesi operasyon düzenlemiştir. Bu operasyonlar kendini savunma olarak lanse edilse de esasında İsrail'in ulusal sınırlarını genişletmeye yönelik büyük planın birer parçasıydı. Yayılmacı hedefleri İsrail'in 1956'da İngiltere ve Fransa'nın Mısır'a düzenlediği saldırıya katılmasına neden oldu. İsrail'in bu süreçte işgal ettiği topraklardan çekilmesi ise ancak ABD'den gelen büyük baskılar sayesinde gerçekleşebildi. İSK bununla yetinmeyip hem 1956 hem de 1967 savaşlarında yüzlerce Mısırlı savaş esirini öldürdü. 1967'de yeni işgal ettiği Batı Şeria'dan 100.000 ila 260.000 Filistinliyi, Golan Tepelerinden ise yaklaşık 80.000

Suriyeliyi sürdürdü. İsrail 1982'deki Lübnan işgalinden hemen sonra Sabra ve Şatilla'da bulunan mülteci kamplarında 700 masum Filistinlinin de katledilmesinden sorumlu. Konuyla ilgili kurulan İsrail İnceleme-Araştırma Komisyonu ise dönemin Savunma Bakanı Şaron'u bu vahşetten "şahsen mesul" bulmuştur.

İsrail askeri sayısız Filistinli mahkuma işkence uygulamış; Filistinli sivilleri sistematik şekilde aşağılayıp zorbalık yapmış ve birçok olayda aşırı güç kullanmıştır. Örneğin Birinci İntifada sırasında (1987-1991) İSK askerlerine cop sağlanmış ve Filistinli protestocuların kemiklerini kırmaları teşvik edilmiştir. İsveç merkezli "Çocukları Kurtarın" örgütüne göre intifadanın ilk iki yılında yediği dayaklar nedeniyle tıbbi yardıma ihtiyacı olan çocuk sayısı, 23.600 ila 29.900 arasındadır. Bunların üçte biri kemik kırılması tedavisi görmüştür. Hastaneye gelen çocukların yine üçte biri 10 yaş veya daha küçüktü.

İsrail'in İkinci İntifada'ya (2000-2005) tepkisi daha da vahşi oldu. İsrail'in yüksek tirajlı gazetesi Ha'aretz o dönemde şu açıklamayı yapmıştı: "İSK durdurulması imkansız bir ölüm makinesine dönüşüyor. Ne kadar etkili olduğu hem hayranlık uyandırıcı hem de şok edici". Ayaklanmanın ilk bir kaç gününde İSK yaklaşık bir milyon kurşun ateşledi. Buna "ölçülü tepki" demek imkansız. O tarihten beri İsrail kaybedilen her İsraili için ortalama 3,4 Filistinli öldürmüştür ki çoğu tesadüfen olay yerinde bulunan masum sivillerdir. Çocuk ölümlerine bakıldığında durum daha da vahim. Ölen her İsraili çocuğa karşılık 5,7 Filistinli çocuk öldürülmekte. İsrail güçleri bugüne kadar birçok yabancı barış aktivistinin de ölümünden sorumlu. Örneğin Mart 2003'de 23 yaşındaki Amerikalı bir kadın İsrail buldozeri altında ezilerek hayatını kaybetmiştir.

İsrail'in olayı ele alış şekliyle ilgili bu bulgular, saygın İsrail grupları dahil sayısız insan hakları örgütü tarafından açıkça belgelenmiştir. Tarafsız gözlemciler de bu bulguları destekler nitelikte açıklamalar yapmıştır. İşte bu nedenden olsa gerek Shin Bet'ten (İsrail Ulusal Güvenlik Örgütü) 4 üst düzey yetkili, İsrail'in İkinci İntifada (Kasım 2003) sırasındaki tutumunu protesto ederek istifa etmiştir. Bu yetkililerden biri olayı "davranışlarımız utanç verici" derken bir diğeri İsrail'in tutumunu "her haliyle ahlak dışı" olarak tanımlamıştır.

Fakat İsrail, vatandaşlarını korumak adına istediği her şeyi yapma özgürlüğüne sahip değil mi? Terörün saf kötülüğü İsrail aşırıya kaçsa bile koşulsuz ABD desteğini almak için yeterli değil mi? Aslına bakılırsa bu sav da inandırıcı etik bir gerekçelendirme olmaktan çok uzak.

Filistinliler İsraili işgalcilere karşı terörü kullandılar. Masum sivillere saldırma istekleri de kabul edilebilir değil. Fakat bu davranış biçimi kimseyi çok şaşırtmamalı çünkü Filistinliler İsraililerin başka türlü geri adım atmayacağına inanıyor. Eski Başbakanlardan Barak'ın bir zamanlar itiraf ettiği gibi "Dünyaya Filistinli olarak gelseydim şu anda bir terör örgütü üyesi olurum."

Unutmamamız gereken başka bir şey de şu: Siyonistler de günümüz Filistinlilerine benzer zayıf bir pozisyonda oldukları sırada kendi ülkelerini kurmaya gayret ederken terör unsurunu kullandı. 1944-1947 yılları arasında birçok Siyonist örgüt, İngilizleri Filistin topraklarından uzaklaştırmak için bombalı terör saldırıları düzenledi. Bunu yaparken birçok masum sivilin de canına kıydılar. İsraili teröristler Kudüs'e uluslararası bir kimlik kazandırmayı teklif eden BM arabulucusu Folke Bernadotte'yi de 1948 yılında öldürdü. Bu saldırıları gerçekleştirenler istisnai radikal terör grupları değildi. Cinayeti planlayan isimler nihayetinde İsrail hükümeti tarafından önce affedildi, hatta bir tanesi ilerleyen dönemde İsrail Parlamentosuna seçildi. Cinayeti onaylayan fakat yargılanmayan terör elebaşı geleceğin Başbakanı İzak Şamir'di. Üstelik Şamir

zamanında açıkça “Yahudi gelenekleri ve ahlaki terörizmi bir savaşma yöntemi olarak diskalifiye edemez” gibi beyanlarda bulunmuştur. Aksine terörizm “İşgalciye [İngiltere] karşı olan savaşımızda büyük rol oynamıştır” demiştir. Filistinlilerin terörist faaliyetlerinin günümüzde etik-ahlak dışı olduğunu kabul ediyorsak o halde aynı şeyi İsrail’in geçmişte yapması da aynı derecede kabul edilemez. Bu durumda ABD’nin, geçmişteki davranışı etik ve ahlaklı olmayan bir İsrail’e olan koşulsuz desteği de haklı gösterilemez.

İsrail başka ülkelerden çok daha kötü bir tutum takınmamış olabilir ama iyi ve adil davranmadığı da aşikar. Peki ABD’nin İsrail’e olan koşulsuz desteğini stratejik ve etik/ahlaki savlar açıklamaya yetmiyorsa bu durumu nasıl izah edebiliriz?

Bu desteğin kaynağı rakipsiz gücüyle İsrail Lobisi’dir. Şayet Lobi Amerikan siyasi sistemini manipüle etme becerisine sahip olmasaydı İsrail ile ABD arasındaki ilişki bugünkü konumundan bir hayli uzak olurdu.

İSRAİL LOBİSİ Nedir?

“Lobi” terimini ABD dış politikasını İsrail yanlısı bir istikamete çekmek için aktif olarak faaliyet gösteren fakat aralarında organik bir bağ olmayan birey ve örgütlerden oluşmuş bir koalisyonu tanımlamak için kullanıyoruz. Bu terimi kullanırken Lobinin merkezi yönetimi olan birleşik bir hareket olmadığını özellikle belirtmek gerek. Lobi dahilindeki bireyler de belli konularda fikir ayrılığına düşebilmektedir.

Lobinin merkezinde Amerikalı Yahudiler var. Bu bireyler ABD dış politikasını İsrail’in çıkarlarını destekleyecek şekilde esnetmek için günlük hayatlarında büyük uğraşlar vermekte. Lobi faaliyetleri sadece İsrail yanlısı adaylara oy vermekten ibaret değil elbette. Bu faaliyetler arasında dilekçe yazmak, mali yardımlarda bulunmak ve İsrail yanlısı örgütleri desteklemek de var. Fakat tüm Amerikan Yahudileri Lobi’nin bir parçası değil çünkü İsrail meselesi, bir kısmını neredeyse hiç ilgilendirmiyor. Örneğin 2004’te yapılan bir ankette Amerikan Yahudilerinin %36’sı İsrail ile olan bağını “zayıf” veya “yok denecek kadar az” olarak tanımlamıştır.

Amerikan Yahudileri İsrail’in politikaları hakkında da fikir ayrılığına düşebiliyor. AIPAC ve Büyük Yahudi Örgütleri Başkanları Konferansı (CPMJO) gibi Lobiyi güden başlıca örgütler genellikle İsrail’deki Likud Partisi’nin genişlemeci politikalarını destekleyen radikallerce yönetilir. Öte yandan, ABD’deki Musevi cemaatin büyük bölümü Filistinlilere bazı tavizler verilebileceği kanısında. Yahudi Özgürlük Sesi gibi bazı muhalif kesimlerin kanaatirse Filistinlilerin üzerindeki baskının hemen azaltılması yönünde. Bu fikir ayrılıklarına rağmen hem ılımlılar hem de radikaller ABD’nin İsrail’i koşulsuz desteklemesi gerektiğine inanıyor.

Yahudi kökenli Amerikalı liderlerin sık sık İsrail yetkilileriyle fikir alışverişinde bulunması şaşırtıcı değildir zira hepsi Amerika Birleşik Devletlerindeki nüfuzunu arttırmak istemektedir. Önemli Yahudi kuruluşlarından birinde görevli eylemcilerden birinin itiraf ettiği gibi “Belli bir konuda ‘bu bizim görüşümüz’ diyebiliyoruz ama öncesinde İsraililerin düşüncelerini mutlaka dinleriz. Yahudi toplumu olarak bunu sürekli yaparız”. Onlar için İsrail politikalarını eleştirmek de hiç kolay değil. Yahudi kökenli Amerikalı liderler İsrail’e baskı uygulama fikrini ekseriyetle desteklemez. İşte bu nedenle 2003 yılında İsrail’in tartışmalı güvenlik duvarı inşaatını durdurması konusunda İsrail’e baskı yapması için Başkan Bush’a mektup yazan Dünya Yahudi Kongresi başkanı Edgar Bronfman Sr. “hainlik” ile suçlanmıştır. Eleştirmenlere göre “Dünya Yahudi Kongresi başkanının herhangi bir dönemde ABD başkanına İsrail hükümeti tarafından desteklenen politikalara karşı çıkması için lobi faaliyetinde bulunması edepsizliktir”.

2005'te, İsrail Politika Forumu başkanı Seymour Reich'in dönemin Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice'tan İsrail'e Gazze'deki sınır geçişini tekrardan açması konusunda baskı yapmasını tavsiye ettiğinde de aynı yaygara koptu. Eleştirilenler Reich'in eyleminin "sorumsuz bir davranış" olduğunu ilan etti. Saldırlardan çekinen Reich daha sonra "Söz konusu İsrail olunca kelime dağarcığımda baskı kelimesi olmuyor" diye bir açıklamada bulundu.

Amerikan Yahudileri Amerikan dış politikasını etkilemek için takdire şayan çeşitlilikte örgütler kurmuşlardır. Bunlar arasında en etkili ve en iyi tanınanı elbette Amerika-İsrail Kamu İşleri Komitesi (AIPAC). Fortune Dergisi'nin 1997 yılında gerçekleştirdiği bir ankette Kongre üyeleri ve çalışanlarından Washington'daki en etkili lobileri sıralamaları istenmiş. Etkinlikleri açısından AIPAC, Amerikan Emekliler Derneği'nden hemen sonra ikinci sırada fakat Amerikan İşçi Federasyonu, Endüstriyel Örgütler Komisyonu ve Ulusal Silah Derneği gibi düşünce odaklarının önünde yer almıştır.

Lobiye dahil olanlar arasında tanınmış Hristiyan Evanjelistler ve daha önce Temsilciler Meclisinde görev almış isimler de bulunuyor. Onlar, İsrail'in yeniden doğuşunu İncil'de geçen bir kehanetin parçası olarak algılıyor ve İsrail'e baskı uygulamanın tanrının takdirine ihanet olduğuna inanıyor. Bununla birlikte Lobi üyeleri arasında John Bolton gibi neo-muhafazakarlar, Wall Street Journal editörü Robert Bartley, eski Eğitim Bakanı William Bennett, eski BM Temsilcisi Jeanne Kirkpatrick, ve köşe yazarı George Will'i gibi Yahudi olmayanlar da var.

Güç Kaynakları

ABD'nin bölünmüş bir hükümeti var. Bu sistem politika geliştirme sürecini etkilemek için birçok fırsat sunuyor. Bunun bir sonucu olarak çıkar odakları politikaları birçok yöntemle şekillendirme gücüne sahip. Örneğin seçilmiş temsilci ve üyeler arasında lobi faaliyetleri yürütmek, kampanyalara maddi destek sağlamak, seçim döneminde oy vermek ve kamuoyunu şekillendirmek gibi.

Dahası, belirli bir olaya kendini adanmış çıkar odakları, toplumun çoğunun konuyla alakadar olmadığı bir ortamda önemli bir güç kaynağının da sahibi oluveriyor. Çünkü politikayı belirleyenler, sayıları küçük bile olsa kendini belli bir olaya adanmış bir grup insana kol kanat germeye yatkın olur çünkü bilirler ki toplumun kalanı onları bu davranış için cezalandırmaz.

İsrail Lobisi, gerçek gücünü "çıkarcı siyaseti" denen oyunu oynamadaki üstün becerisinden alıyor. Temel faaliyetlerine bakıldığında Çiftçiler Lobisi, çelik ve tekstil işçileri ve muhtelif etnik lobiler gibi çıkar odaklarından o kadar farklı değil. İsrail Lobisini diğerlerinden ayıran unsur sıra dışı etki gücü. Fakat Amerikan Yahudileri ve onların Hristiyan müttefiklerinin ABD dış politikasını İsrail'in çıkarlarıyla örtüştürmeye çalışmasında yanlış bir taraf yok. Lobi faaliyetleri anti-Semitik grupların iddia ettiği gibi entrikalı bir komplo teorisi değil. Yakından baktığımızda Lobiyi oluşturan birey ve grupların ortamdaki başka çıkar odaklarının yaptıklarıyla birebir aynı şeyi yaptığını görüyoruz. Tek fark bunu diğerlerinden çok daha iyi yapıyor olmaları. Bununla birlikte Arap yanlısı çıkar odakları neredeyse yok denecek kadar zayıf o nedenle İsrail Lobisinin işi daha da kolaylaşıyor. Meydan onlara kalmış durumda.

Başarı Stratejileri

Lobi, ABD'nin İsrail'i desteklemesi için iki ana strateji benimser. Birincisi, Washington'da etkinliğini, nüfuzunu ustalıkla kullanır. Hem Kongre'ye hem de Yürütme Organına İsrail'in desteklenmesi için baskı yapar. Kanun veya politika belirleyicilerin kendi görüşleri her ne olursa olsun Lobi, İsrail'i desteklemeyi siyasi seçimlerin "en akıllıcası" olarak göstermeye gayret eder.

İkincisi Lobi, İsrail hakkındaki kamuoyu görüşünün olumlu kalması için elinden gelen, ardına koymaz. Bunu başarabilmek için İsrail ve kuruluşu hakkında efsaneler yayar, günün siyasi tartışma ortamlarında İsrail tarafının reklamını yapar. Buradaki amaç İsrail hakkındaki eleştirel görüşlerin siyasi arenada yeterince duyulmadan paspas altına atılmasıdır. Tartışmayı kontrol etmek ABD desteğini garantilemenin anahtarıdır çünkü ABD-İsrail ilişkilerinin alenen tartışılmaya başlanması Amerikalıları başka bir siyasi eğilime doğru itebilir.

Kongre'yi Etkilemek

Lobi'nin etkinliğini bu denli güçlü yapan ABD Kongresi içindeki nüfuzudur. Burada İsrail neredeyse eleştirilemez konumdadır. Bu kendi başına inanılmaz bir durumdur çünkü Kongre tartışmalı konuları ele almaktan neredeyse hiçbir zaman çekinmez. Konu ister kürtaj ister pozitif ayrımcılık veya sağlık hizmetleri olsun Capitol Hill'de ateşli bir tartışma oluşturacağı kesindir. Fakat konu İsrail olunca, nedense olası eleştirilenler bile sessiz kalır ve konu neredeyse hiç tartışılmadan kapanır.

Lobi'nin Kongre içinde bu kadar başarılı olmasının bir nedeni, bazı önemli üyelerinin Dick Armeş gibi Hristiyan Siyonistler olmasıdır. Armeş 2002'de "Dış siyasette bir numaralı önceliğim İsrail'i korumaktır," demişti. Halbuki herhangi bir Kongre üyesinin birinci önceliğinin Amerika'yı korumak olması beklenir. Ayrıca Yahudi senatörler ve kongre üyeleri de var elbette. Bu kesimin daimi amacı ABD dış politikasını İsrail'in çıkarlarıyla örtüştürmek.

Lobinin diğer bir güç kaynağı İsrail yanlısı kongre personeli. Eski AIPAC başkanı Morris Amitay'ın bir keresinde itiraf ettiği gibi "Capitol Hill'de bizim için çalışan çok adam var... Bu insanlar Yahudi ve bazı olaylara Yahudi kimlikleriyle bakmaya istekliler... Hepsi böyle konularda senatörler adına karar verebilecek yetkiye sahip. Sadece personel düzeyinde bile çok şey yaptırabiliyorsunuz."

Bununla birlikte Lobi'nin Kongre'deki nüfuzunun ana kaynağı AIPAC'ın kendisi. AIPAC'ın başarısı gündemini destekleyen kongre adaylarını ve meclis üyelerini ödüllendirmede ve bunu sorgulayanları cezalandırabilmesinde yatıyor. Para, ABD seçimleri için inanılmaz önemli ve AIPAC etrafındaki sayısız İsrail yanlısı siyasi eylem komitesinin finansal desteği ile dostlarına güçlü mali destek sağlıyor. İsrail'e muhalif yaklaşan adaylar, rakiplerine AIPAC'ın maddi yardım sağlayacağından kesinlikle emin olabilir. AIPAC aynı zamanda mektup yazma kampanyaları düzenliyor ve gazete editörlerine İsrail yanlısı adayları desteklemeleri telkininde bulunuyor.

Bu taktiklerin ne kadar etkin olduğu ortada. Tek bir örnek ele alalım. 1984'te AIPAC Illinois Senatörü Charles Percy'nin yenilmesine yardımcı oldu. Lobi'de sözü geçen bir yetkilinin ifadesiyle Percy "sorunlarımıza duyarsız ve hatta düşmanca bir tavır takınmıştır". Dönemin AIPAC başkanı Thomas Dine olayın perde arkasını açıkladı: "Amerika'daki tüm Yahudiler, Percy'yi yarıştan atmak için toplandı. Ve şu anda görevde

olan ve olmak isteyen tüm Amerikalı siyasetçiler mesajı aldı". AIPAC dışı rakip olma namını korumaya büyük özen gösteriyor çünkü bu şekilde kimse gündemini sorgulamaya cesaret edemiyor.

AIPAC'ın Capitol Hill'deki nüfuzu sadece bundan ibaret değil. Eski AIPAC çalışanlarından Douglas Bloomfield'a göre "Kongre üyeleri ve yardımcılarının Kongre Kütüphanesi, Kongre Araştırma Müdürlüğü, komite üyeleri veya uzmanları aramadan önce bilgi için önce AIPAC'ı aramaları sık yaşanan bir durumdur." Daha da önemli bir nokta var. Yine Bloomfield'ın dediklerine bakılırsa AIPAC "konuşma metinleri yazmak, kanun tasarıları üzerinde çalışmak, taktikler konusunda tavsiyelerde bulunmak, araştırma yapmak, oylamaları takip etmek gibi birçok faaliyet için Kongre'ye çağrılır."

Aslında yabancı bir hükümetin bilfiil ajanı görevini üstlenmiş olan AIPAC, ABD Kongre'sinde çok önemli bir yer edinmiş durumda. Kongre'de ABD'nin İsrail'e yönelik politikaları hakkında açık müzakereler yapılamıyor. Hem de bu politikanın tüm dünya için sonuçları olduğu apaçık ortada olduğu halde. Yani ABD hükümetinin üç ana kolundan biri kendini İsrail'i desteklemeye adanmış durumda. Eski Demokrat Senatör Ernest Hollings'in görevi bırakırken dediği gibi "Burada AIPAC'ın dayattığı dışında bir İsrail politikası bulamazsınız." O halde Amerikan halkına hitaben yaptığı bir konuşmada İsrail Başbakanı Ariel Şaron'un şunu demesi hiç şaşırtıcı değil: "Bana İsrail'e nasıl yardım edebiliriz diye soranlara AIPAC'a yardım edin diyorum."

Yürütme Organını Etkileme

Lobi'nin Yürütme Organı üzerinde de hatırı sayılır bir nüfuzu var. Bu gücün bir bölümü Yahudi seçmenlerin başkanlık seçimlerinde sahip oldukları etkiden geliyor. Genel nüfusta sayıları %3'ten de az olmasına karşın her iki parti adaylarının yürüttüğü seçim kampanyalarına ciddi bağışlarda bulunuyorlar. Washington Post gazetesinin yaptığı tahmine göre Yahudi seçmenler Demokratik Parti başkan adaylarının ihtiyaç duyduğu paranın %60'ını sağlıyor. Yahudi seçmenlerin çoğu oy vermeye gidiyor. Dahası California, Florida, Illinois, New York ve Pennsylvania gibi çok önemli eyaletlerde yoğun olarak yaşıyorlar. Başa baş giden seçim yarışlarında çok önemli oylar olarak görüldüklerinden Başkan adayları Yahudi seçmenleri üzmemek için elinden geleni yapıyor.

Lobi'nin önde gelen örgütlerinin yaptığı bir diğer hamle iktidardaki yönetimi hedef almak. Örneğin İsrail yanlısı güçler Yahudi ulusuna eleştirel yaklaşan şahsiyetlerin dış-politika konusunda önemli görevlere atanmasını engelliyor. Jimmy Carter, George Ball'u dışişleri bakanı yapmak istiyordu fakat Ball'un İsrail'e karşı eleştirel bir tavrı olduğunu ve Lobi'nin bu atamaya karşı çıkacağını bildiğinden yapmadı. Böylesi bir kriterin varlığı politikaya atılmak isteyen herhangi birini daha en baştan İsrail destekçisi yapıyor. İşte bu nedenden ötürü ABD dışişleri kurumunda İsrail politikalarını eleştirenler nesli tükenmekte olan bir tür olarak görülüyor.

Bu tip baskılar günümüzde de devam etmekte. 2004 başkanlık adayı Howard Dean, ABD'nin Arap-İsrail ihtilafında daha tarafsız bir rol alması yönünde çağrıda bulunduğu Senatör J. Lieberman, Dean'i İsrail'i satmakla suçlamış ve beyanlarının "sorumsuzca" olduğunu söylemiştir. Hemen ardından meclisteki üst düzey Demokrat üyelerin neredeyse tamamı Dean'in yorumlarını ağır bir dille eleştiren bir mektuba imza attı. *Chicago Jewish Star* gazetesi bir haberinde "kimliği belirsiz saldırganlar Yahudi liderleri e-posta bombardımanına tutuyor. Mesajları net – Dean bir şekilde İsrail için kötü olacak". Oysa ki bu endişe fazlasıyla yersizdi çünkü Dean İsrail konusunda aslen bayağı

şahin tavırları olan biri. Seçim kampanyasını ortak yürüttüğü kişi eski bir AIPAC üyesiydi. Dean bir keresinde Orta Doğu meselesine bakışının ılımlı “Peace Now, America/Barış Şimdi, Amerika” örgütüne nazaran daha çok AIPAC ile örtüştüğünü açıklamıştı. Dean’ın tek önerisi “ tarafları bir araya getirme” ve Washington’un bu süreçte dürüst ve adil bir arabulucu olarak davranmasıydı. Bunun radikal bir fikir olduğunu söylemek zor ancak böyle şeyler Lobinin afroz çalışmalarını başlatması için yeterli. Lobi’ye göre Arap-İsrail ihtilafında adil davranmak söz konusu olamaz.

Lobi’nin amaçlarını gerçekleştirmesine yardımcı olan bir başka unsur da İsrail yanlı şahısların yürütme organında önemli görevler alıyor olması. Örneğin Clinton hükümeti döneminde Orta Doğu politikası ekseriyetle İsrail veya önemli İsrail-yanlı örgütlerle yakın ilişkiler içine olan siyasetçiler tarafından belirlendi. Bunların arasında AIPAC’ın araştırmalar bölümü eski genel müdür yardımcısı ve İsrail Yanlısı Yakın Doğu Politikaları için Washington Enstitüsü (WINEP) kurucu ortağı Martin İndyk, hükümeti bıraktıktan sonra 2001’de WINEP’e katılan Dennis Ross ve daha önce İsrail’de yaşamış ve orayla sıkı bağları olan Aaron Miller sayılabilir.

Bu kişiler, Temmuz 2000’deki Camp David zirvesinde Başkan Clinton’un en önemli danışmanları arasındaydı. Hepsi Oslo barış sürecini destekliyor ve Filistin ulusunun ortaya çıkmasına ılımlı bakıyordu fakat verilecek tavizler hiçbir zaman İsrail’in kabul edeceğinden öte değildi. Amerikan delegasyonu bu zirve esasında repliklerini İsrail Başbakanı Ehud Barak’tan aldı ve müzakere maddelerini önceden belirlediler. Daha da vahimi ihtilafı çözmek için kendilerine ait bağımsız bir öneri de getirmedi. Filistinli müzakerecilerin “İki İsrail ile pazarlık yapıyoruz” diye serzenişte bulunmasına şaşırılmamalıdır. Bu durum Bush hükümeti döneminde daha da ayyuka çıktı. Kabinenin ağır topları Elliot Abrams, John Bolton, Douglas Feith, I. Lewis Libby, Richard Perle, Paul Wolfowitz ve David Wurmser gibi İsrail yanlı bireylerden oluşuyordu. Bu üst düzey yetkililerin İsrail tarafından istenen ve Lobi tarafından desteklenen politikaların uygulanması için nasıl da sürekli baskı yaptıklarına hepimiz tanık olduk.

Medyayı Yönlendirmek

Devlet politikasını doğrudan etkilemek bir yana Lobi, aynı zamanda kamuoyunun İsrail ve Orta Doğu hakkındaki düşüncelerini şekillendirmek için de büyük çaba sarf eder. Lobi, İsrail’in konu olduğu açık oturumların olmasını istemez çünkü böylesi tartışmaların Amerika’nın halihazırda İsrail’e sağladığı desteği sorgulamasına neden olacağından korkar. Bu kapsamda İsrail yanlı örgüt ve kurumlar, halkın gündemini belirlemede büyük rol oynayan medyayı, düşünce kuruluşlarını ve akademik çevreyi etkilemek için uğraş verir.

Lobi’nin İsrail’e olan bakış açısı popüler medyada geniş yer bulmakta. Bunun başlıca sebebi Amerika’daki çoğu haber yorumcusunun İsrail yanlı olması. Gazeteci Eric Alterman’a göre Orta Doğu uzmanlarının büyük kısmı İsrail’i eleştirmeyi aklına bile getiremeyecek insanlardan oluşuyor. Alterman, gayriihtiyari bir şekilde ve hiçbir dayanağı olmaksızın banko İsrail’i destekleyecek 61 köşe yazarı ve eleştirmen olduğunu; buna karşılık İsrail’i davranışlarından dolayı sürekli olarak eleştiren veya Arap yanlı tavırlar içinde olan uzman sayısının sadece 5 olduğuna dikkat çekiyor. Bazı gazeteler nadir de olsa İsrail politikalarını sorgulayan yazı dizileri yayınlıyor ancak İsrail yanlı medya yayınları açık ara önde gidiyor.

İsrail yanlı önyargı büyük gazetelerin başyazılarında da karşımıza çıkmakta. Merhum Wall Street Journal editörü Robert Bartley bir keresinde “Şamir, Şaron, Bibi... bu

adamlar her ne istiyorsa benim için sorun yok,” demişti. Journal, The Chicago Sun - Times ve The Washington Times gibi saygın yayınların da sık sık aşırı İsrail yanlısı haberler çıkarıyor olmasına şaşmamak gerek. Commentary, New Republic ve Weekly Standard gibi dergiler de her fırsatta İsrail'i savunanlar arasında. Editör kaynaklı önyargı New York Times gibi gazetelerde bile karşımıza çıkıyor. The Times ara sıra İsrail politikalarını eleştiriyor ve bazen de Filistinlilerin haklı sorunları olduğunu savunuyor ama duruşları yine de adil olmaktan uzak. Times'ın eski baş editörlerinden Max Frenkel yayınlanacak yazıları kendi İsrail yanlısı süzgecinden geçirdiğini itiraf etmişti. Frenkel'in anılarına bir bakalım: “Aslında İsrail'e olan bağlılığım etrafa belli ettiğimden çok daha fazlaydı. İsrail hakkındaki bilgim ve İsrail'deki dostlarım sayesinde Orta Doğu yazılarının çoğu benim kalemimden çıkıyordu. Arap okurlar durumu Yahudi okurlardan daha erken fark etti... Konular İsrail yanlısı bir bakış açısı ile ele alınıyordu.”

İsrail hakkında medyada çıkan haberler, yorum ve köşe yazılarına kıyasla bir nebze daha objektif. Bunun bazı nedenleri var. Öncelikle muhabirler tarafsız olmak için özel çaba harcıyor. Dahası İsrail'in gerçek yüzünü göstermeden işgal altındaki topraklarda gelişen olayları aktarmak kolay değil. Medyanın İsrail hakkında olumsuz haberlerini bastırmak için Lobi İsrail aleyhtarı haber yapan kuruluşlara karşı imza kampanyaları ve gösteriler düzenliyor, boykot çağrısında bulunuyor. Üst düzey bir CNN çalışanı İsrail aleyhtarı olduğu düşünülen bir haber olduğunda günde en az 6000 şikayet e-postası aldığını söylüyor. Buna benzer şekilde İsrail aleyhtarı haber yaptığı gerekçesiyle 2003 yılında Ulusal Halk Radyosu'na (NPR) karşı 33 şehirde protesto gösterileri düzenlendi. Örgütlenmenin arkasında alenen İsrail yanlısı olan Doğru Orta Doğu Haberciliği Komitesi (CAMERA) vardı. Komite bununla yetinmeyip Radyo'nun finansörlerine desteklerini kesmeleri konusunda çağrıda bulundu. NPR'ın Boston'da yayın yapan kanalı bu çabalar sonucu yaklaşık 1 milyon dolarlık maddi destek kaybetti. NPR'ın dertleri bununla bitmedi. Kongredeki İsrail destekçileri radyo kanalının maliye tarafından denetime tabi tutulmasını da sağladı. Tüm bu unsurlar dikkate alındığında Amerikan medyasının neden İsrail'i çok az eleştirdiğini, Washington'un İsrail ile olan ilişkisini neden nadiren sorguladığını ve Lobi'nin ABD politikaları üzerindeki nüfuzunu neden bu kadar az tartıştığını daha iyi anlayabiliriz.

Tek Taraflı Düşünen Düşünce Kuruluşları

İsrail yanlısı güçler, kamuoyu gündemini belirlemede ve politika geliştirme sürecinde etkin rol oynayan ABD merkezli düşünce kuruluşlarında kendini hissettiriyor. Lobi 1985 yılında WINEP adında kendi düşünce kuruluşunu kurdu. WINEP İsrail'e mesafeli bir duruş sergiliyor ve iddia ettiğine göre Orta Doğu meselelerine daha “dengeli ve gerçekçi” bir perspektifle yaklaşıyor. Fakat işin aslı böyle değil. WINEP'in finansörleri ve yöneticileri İsrail'in istekleri doğrultusunda hareket eden bireylerden oluşuyor. Lobi'nin düşünce kuruluşları nezdindeki nüfuzu sadece WINEP'le sınırlı değil. Geçtiğimiz 25 yıllık süreçte İsrail yanlısı güçler Amerikan Enterprise Enstitüsü, Brookings Enstitüsü, Güvenlik Politikaları Merkezi, Dış Politika Araştırmaları Enstitüsü, Heritage Vakfı, Hudson Enstitüsü, Dış Politika Analiz Enstitüsü, ve Yahudi Ulusal güvenlik Meseleleri Enstitüsü (JINSA) gibi çok önemli kurumlarda üst düzeyde temsil ediliyor. Bu düşünce kuruluşları alenen İsrail yanlısı ve içlerinde ABD'nin Yahudi ulusuna olan desteğini sorgulayanlar yok denecek kadar az.

Düşünce kuruluşları dünyasında Lobi'nin nüfuzunu net bir şekilde görmek için Brookings Enstitüsü'nün nasıl evrim geçirdiğine bakmakta fayda var. Enstitünün Orta Doğu kıdemli

uzmanı uzun seneler boyunca William B. Quandt adında saygın bir akademisyen ve eski Ulusal Güvenlik Kurulu yetkilisiydi. Quandt, Arap-İsrail ihtilafına karşı takındığı tarafsız ve adil tavırla ün salmıştı. Fakat günümüzde durum bir hayli farklı. Enstitü artık bu konulardaki çalışmalarını Saban Orta Doğu Araştırmaları Merkezi üzerinden yürütüyor. Bu merkezin finansörü ise zengin bir İsraili-Amerikalı işadamı ve aynı zamanda radikal bir Siyonist olan Hayim Saban. Merkezin direktörlüğünü ise tanıdık bir isim, Martin Indyk yapıyor. Orta Doğu meseleleri bir zamanlar siyasi baskıdan uzak politika geliştirme kurumlarında tartışılıyordu. Artık bu olaylar sayıları hızla artan İsrail yanlısı düşünce kuruluşlarının elinde şekilleniyor.

Akademik Çevreyi Zapt Etmek

İsrail hakkındaki tartışmaları sürekli olarak bastırmak isteyen Lobi'nin en çok zorlandığı alan üniversiteler çünkü sadece akademik özgürlük temel haklar arasında görünüyor, yıllanmış öğretim görevlilerini tehdit etmek de bir o kadar zor. Ancak buna rağmen Oslo Barış sürecinin devam ettiği 1990'larda İsrail hakkında yapılan eleştiriler hiçbir zaman aşırıya kaçmadı. Eleştiriler barış sürecinin tıkanması ve Ariel Şaron'un 2001 başında iktidara gelmesinden sonra yoğunlaştı fakat zirve yaptığı an, İSK'nın yeniden işgal edilmiş Batı Şeria'ya 2002 baharında girmesinden ve İkinci İntifada'ya karşı büyük bir taarruza geçmesinden sonra oldu.

Lobi üniversiteleri tekrar ele geçirmek için agresif bir tavır takındı. Örneğin Demokrasi Kervanı gibi yeni gruplar türedi. Bu gruplar İsraili konuşmacıları tekrardan Amerikan üniversitelerine soktu. Kamu İşleri için Yahudi Konseyi ve Hillel gibi köklü gruplar da olaya müdahil olmakta gecikmedi. İsrail'in davasını üniversite salonlarında savunacak sayısız grubu daha etkin bir şekilde koordine etmek için Üniversitelerde İsrail Koalisyonu kuruldu. AIPAC ise üniversitedeki faaliyetlerini takip etmek ve genç İsrail taraftarları yetiştirmek için ayırdığı bütçeyi üç katından fazla arttırdı. Lobi, öğretim görevlilerinin yazdıklarını ve ne öğrettiklerini de mercek altına alıyor. Örneğin Eylül 2002'de radikal İsrail yanlısı neo-muhafazakâr Martin Kramer ve Daniel Pipes "Campus Watch" adında bir internet sitesi kurdu. Site, izlemeye alınan öğretim görevlileri hakkında dosyalar sunarken bir yandan da öğrencileri, İsrail'e karşı muhalif görüş içinde olan akademisyenler hakkında rapor yazmaları konusunda teşvik etmeye başladı. Akademisyenleri kara listeye almayı hedefleyen bu inisiyatif büyük yankı uyandırdı. Kramer ve Pipes baskılar karşısında akademisyenlerle ilgili dosyaları kaldırmak zorunda kaldı fakat bu internet sitesi hala ABD'deki üniversite öğrencilerini sözüm ona İsrail karşıtı öğretmenlerini ispiyonlamaya teşvik ediyor. Lobi içindeki gruplar, bazen de bazı profesörleri ve onları işe alan üniversiteleri hedef alıyor. Kadrosunda Filistinli öğretim görevlisi merhum Edward Said'i bulunduran Columbia Üniversitesi İsrail yanlısı güçlerin sık sık hedefi haline geliyor. Üniversitenin eski yöneticilerden J. Cole'un dediği gibi, "Said'in Filistin halkını destekleyen herhangi bir kamuoyu açıklamasının büyük yankı uyandıracığından emin olabilirsiniz. Said'e yaptırım uygulanmasını ve hatta işten atılmasını isteyen yüzlerce e-posta alıyorduk". Columbia Üniversitesi'nin ilerleyen dönemde Filistin asıllı tarihçi Rashid Khalidi'yi kadroya dahil etmesiyle ilgili olarak Cole, "şikayetlerin büyük kısmı bu akademisyenin siyasi görüşlerine odaklanıyordu," diyor. Khalidi'yi ilerleyen zamanlarda kadrosuna dahil etmek isteyen Princeton Üniversitesi de aynı sıkıntıyı yaşadı.

Akademik çevreyi zapt altına almanın klasik bir örneği 2004 sonlarında yaşandı. "Davut Projesi" bu konuyu ele alan bir propaganda filmi hazırlattı. Filmde Columbia

Üniversitesi'nin Orta Doğu Araştırmaları programının Anti-Semitik olduğu ve İsrail'i savunan Yahudilerin gözünü korkutmaya çalıştığı iddia ediliyordu. Columbia, İsrail yanlısı çevrenin eleştiri oklarına hedef oldu fakat suçlamaları incelemek için oluşturulan fakülte komitesi programda anti-Semitizm'e dair herhangi bir öge bulamadı. Komitenin bulgusu suçlanan profesörlerin aleni bir sindirme kampanyasına maruz kaldığından ibaretti. İsrail'e karşı eleştirileri üniversite ortamından uzaklaştırmak için yapılan belki de en rahatsız edici girişim daha sonra geldi. Yahudi çıkar grupları profesörlerin İsrail hakkındaki söylemlerini izleyip kayıt altına alacak bir mekanizma kurulması için Kongre'yi ikna girişiminde bulundu. Bu araştırmaya göre İsrail aleyhtarı olduğu kanaatine varılan okullar devlet fonlarından yararlanamayacaktı. ABD hükümeti henüz baskılara yenik düşmedi ve üniversiteler zapt altına alınmadı fakat bu çapta bir girişim İsrail yanlısı grupların eleştirileri bastırmak için nelere cesaret edebileceğini net bir şekilde göstermekte.

Son olarak birçok Yahudi hayırsever üniversitelerdeki İsrail yanlısı akademisyenlerin sayısını arttırma güdüsüyle, halihazırda faaliyette olan 130 kadar Yahudi Araştırmaları programına ek olarak, yeni İsrail Araştırmaları programları açmaya başladı. Mayıs 2003'te NYU yeni Taub İsrail Araştırmaları Merkezi'nin açılışını yaptı. İlerleyen dönemde benzer program veya merkezler Berkeley, Brandeis ve Emory gibi okullarda da açıldı. Üniversite yöneticileri bu programları pedagojik olarak önemli bulsa da esasında bu girişimlerin neredeyse hepsi İsrail'in itibarını akademik çevrede yükseltmektir. Taub Vakfı başkanı Fred Laffer'in açıkça söylediği gibi, "Vakıf NYU'nun Orta Doğu programlarında baskın olduğunu düşündüğü 'Arap bakış açısı' ile mücadele etmek için üniversiteye bu bağış yaptı".

Özetlemek gerekirse Lobi, İsrail'i üniversitelerde eleştiri oklarının hedefi olmaktan kurtarmak için büyük gayret içindedir. Bu çevredeki başarısı Capitol Hill ile karşılaştırıldığında daha zayıftır fakat yine de akademisyen ve öğrencilerin İsrail eleştirilerini bastırmaya çok çaba göstermiş ve bunun sonucunda insanların sesini bir nebze olsun kısmayı becermiştir.

Büyük Susturucu

Lobi'nin işleyişini daha iyi irdelemek için elindeki en büyük kozlardan biri olan "Anti-Semitizm suçlaması" konusunu incelememiz gerekir. İsrail'in faaliyetlerini eleştiren veya İsrail yanlısı grupların ABD'nin dış politikasını şekillendirdiğini söyleyen biri, büyük ihtimalle Anti-Semitizm ile suçlanır. Aslında İsrail Lobi'sinin varlığından söz eden bir kimse de aynı yaftalamaya maruz kalabilir. Hem de İsrail basını bu güç merkezine Amerika'nın "Yahudi Lobisi" adını takmışken. Yani Lobi kendi gücünün boyutları hakkında böbürlenirken bir yandan da kendisi hakkında konuşanlara saldırma cesaretini göstermekte. Bu taktik çok etkin çünkü Anti-Semitizm berbat bir suçlama ve sorumluluk sahibi hiç kimse böyle bir şeyle suçlanmak istemez.

Avrupalılar İsrail'i eleştirme konusuna son zamanlarda Amerikalılara kıyasla daha istekliler. Bazıları bu durumu anti-Semitizmin Avrupa'da tekrar hortlamasına bağlıyor. Amerika'nın Avrupa Birliği 2004 temsilcisi 2004 başında yaptığı bir demeçte "Geldiğimiz durum 1930'lara fazlasıyla benzemeye başladı" demişti. Anti-Semitizmi ölçmek çok zor bir mesele fakat eldeki kanıtlar ABD temsilcisinin saptamasının doğru olmadığını gösteriyor. Hatta Avrupalıların anti-Semitizm ile suçlandığı 2004 yılında saygın kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen bir anket bu nefretin azaldığına işaret ediyordu. Avrupa'nın en anti-Semitik ülkesi olarak suçlanan Fransa örneğini ele alalım. 2002'de

ülke çapında düzenlenen bir ankete göre Fransızların %89'u bir Yahudi'yle yaşayabileceğini, %97'si anti-Semitik grafitinin bir suç unsuru teşkil ettiğini ve %87'si Fransız sinagoglarına düzenlenen saldırıların kabul edilemez olduğunu beyan etti. Aynı ankette Fransız Katoliklerin %85'i ticaret ve finans sektörlerinin Yahudilerin tekelinde olduğu suçlamasını reddetti. 2003 yılında Fransız Yahudi cemaati liderinin "Fransa Amerika'dan daha anti-Semitik değildir," açıklamasında bulunmasına şaşırılmamalı. İsrail Ha'aretz gazetesinde çıkan bir makaleye göre ülkedeki anti-Semitik olaylardan Fransız Polisine yansıyanları 2005 yılında %50 azalmıştı. Hem de bu durum Avrupa'da en fazla Müslüman'ın yaşadığı ülke olan Fransa'da oluyor. Fransız bir Yahudi'nin Müslüman bir çete tarafından vahşice öldürülmesinden sonra on binlerce Fransız göstericinin sokaklara dökülüp anti-Semitizmi lanetlemesini de unutmamak gerek. Düzenlenen cenaze törenine hem dönem Başkanı Jacques Chirac hem de Başbakan Dominique de Villepin katıldı ve Yahudi cemaatiyle olan dayanışma ruhu vurgulandı. Dikkat çekilmesi gereken bir başka nokta, 2002 yılında Almanya'nın İsrail'den daha fazla Yahudi göçmen almasıdır. Bu olay Almanya'yı dünyanın en hızlı büyüyen Yahudi cemaati haline getirdi. Bu tespiti yapan Forward adlı İsrail gazetesi. Avrupa gerçekten de 1930'ların karanlık yıllarına dönüş yapıyor olsaydı Yahudilerin eski kıtaya taşınması söz konusu olmazdı.

Elbette kimse Avrupa'nın anti-Semitizm'den tamamen arındığını söyleyemez. Aynı ABD'de de olduğu gibi Avrupa'da Yahudilerden canıyla canıyla nefret eden birçok insan var ama sayıları az. Üstelik Avrupa halkının büyük çoğunluğu bu düşünceleri şiddetle kınamakta. Benzer şekilde Avrupalı Müslümanlar arasında da anti-Semitizm olmadığını inkar edemeyiz. Bazıları düpedüz ırkçı ama nefretin büyük bölümü İsrail'in Filistinlilere olan tavırlarından kaynaklanıyor. Bu sorun endişe verici olsa da henüz kontrolden çıkmış değil. Avrupalı Müslümanlar, toplam nüfusun sadece %5'ini oluşturuyor ve Avrupa hükümetleri bu sorunla baş etmek için büyük mücadele içinde. Bunun nedeni de Avrupalıların çoğunun böyle nefret söylemlerini reddetmesi. Özetle, kimse günümüz Avrupa'sının 1930'lar Avrupa'sına benzediğini iddia edemez. Buna rağmen İsrail yanlısı güçler, İsrail aleyhtarı herhangi bir eleştiri olduğu an "yeni bir anti-Semitizm dalgası" kartını oynuyor. Bir başka deyişle, İsrail politikalarını eleştiren kim olursa olsun tanım gereği anti-Semitik oluyor.

İngiliz Kilisesi meclisi 2006'da oybirliği ile Filistinlilerin evlerini yerle bir eden buldozerleri imal ettiği gerekçesiyle Caterpillar şirketine yatırım yapmaktan vazgeçtiğini açıkladığında Hahambaşı "İngiltere'deki Yahudi-Hristiyan ilişkileri üzerinde talihsiz sonuçları olacak bir karar" diyerek şikayette bulunmuş, Reform Hareketi'nin başı Haham Tony Bayfield ise "Kilise içinde anti-Semitizm sınırında dolaşan anti-Siyonist yaklaşımlar görüyorum," demişti. Fakat kilisenin böyle bir tavrı yoktu, sadece İsrail politikalarını protesto ediyordu.

Eleştiri yapanlar, bu kapsamda İsrail'e çifte standart uygulamak veya ulusun varoluş hakkını sorgulamakla suçlanıyor. Fakat bunlar da ekseriyetle düzmece niteliğinde. Batılı eleştirmenler İsrail'in varoluş hakkını neredeyse hiçbir zaman sorgulamaz. Sorguladıkları şey Filistinlilere olan davranışları ki bunda haklılar. İsraililerin kendisi de bunu sorguluyor. Ayrıca İsrail haksız şekilde yargılanmıyor. İsraililer eleştiriliyor çünkü Filistinlilere davranışları dünyada kabul gören insan hakları standartlarının çok dışında, uluslararası hukuka aykırı ve hatta ulusal özerklik hakkını reddeder nitelikte. Bir de şu var – benzer davranışlar nedeniyle bu sertlikte eleştirilen tek ülke İsrail değil.

Amerika'daki diğer etnik lobiler İsrail yanlısı örgütlerin elinde bulundurduğu siyasi baskı gücüne sahip olmayı ancak hayal edebilir. O halde sormamız gereken soru şudur: ABD dış politikası üzerinde Lobi'nin ne tür bir etkisi var?

DEVİ GÜDEN CÜCE

Lobi'ni etkisi İsrail'e ABD kaynaklı mali yardım sağlamasıyla sınırlı kalsa nüfuzu bu kadar endişe verici olmayabilirdi. Dış yardım çok değerlidir ama dünyadaki tek süper gücün tüm imkanlarını İsrail için seferber etmesi bambaşka bir durum. Anlaşıyor ki Lobi, ABD'nin Orta Doğu politikalarını şekillendirmek için kollarını sıvamış durumda. Lobi, sadece Amerikan liderlerinin koşulsuz İsrail desteğini garantilemedi aynı zamanda İsrail'in bölgedeki baş düşmanları olan İran, Irak ve Suriye'yi hedef almasını da sağladı.

Filistinlilerin Şeytanlaştırılması

Belki şimdilerde unutulmuş olabilir ancak 2001-2002 yıllarında Arap dünyasındaki Amerikan karşıtlığını hafifletmek ve El Kaide gibi terörist gruplara verilen desteği azaltmak adına Bush Hükümeti İsrail'in işgal altındaki topraklardaki yayılmacı politikasının önüne geçmeye çalışmış ve bağımsız bir Filistin ulusunun yaratılması gerektiğini savunmuştur.

O dönemde Bush'un hizmetinde inanılmaz bir baskı gücü vardı. İktidarı döneminde ABD'nin İsrail'e olan ekonomik ve diplomatik desteğini çekme tehdidinde bulunabilirdi ve bu süreçte Amerikan halkının desteğini de bulma olasılığı çok yüksekti. Mayıs 2003'te yapılan bir ankette ihtilafı çözmeye yanaşmayan bir İsrail'e yapılan yardımın kesilmesi gerektiğini düşünen Amerikalıların oranı %60'tı. Siyası olarak aktif olan Amerikalılar arasında bu sayı %70'lere kadar çıkmıştı. Aynı ankette ABD'nin taraf tutmaması gerektiğini düşünenler %73 oranındaydı. Ancak böylesi bir eğilim hüküm sürerken Bush Hükümeti, İsrail'in politikalarını değiştiremedi ve sonuçta Washington, İsrail'in radikal yaklaşımını kabul etti. Zaman içinde Bush Hükümeti bu olayda İsrail'in yaklaşımını daha da sıkı benimsedi ve ABD ile İsrail'in retoriği giderek birbiriyle benzeşmeye başladı. Şubat 2003'e gelindiğinde Washington Post durumu şu başlıkla özetledi: "Bush ve Şaron Orta Doğu politikası konusunda danışıklı dövüş içerisinde". Böylesi bir değişikliğin ardında yatan elbette ki Lobiydi.

Hikaye Eylül 2001'de, Başkan Bush'un İsrail Başbakanı Şaron'a işgal altındaki topraklardaki faaliyetlerini kısıtlaması isteğiyle başladı. Bush bu noktada bir adım ileri giderek Arafat'ın liderlik vasıflarını şiddetle eleştirdiği bir dönemde Şaron'u Dışişleri Bakanı Şimon Peres'in Filistin heyetiyle görüşmesi konusunda da sıkıştırdı. Hatta Bush bu sıralarda özerk bir Filistin devletinin kurulması gerekliliğini açıkça beyan bile etti. Bu gelişmeler karşısında paniğe kapılan Şaron, İsrail'in Çekoslovakya gibi olmayacağını açıklayıp Bush'u "İsrail'in zarar görmesi pahasına Arapların suyuna gitmekle," itham etti. O dönemde Şaron'un kapalı kapılar ardında kendisini Neville Chamberlain'e benzetmesine Bush'un inanılmaz öfkeleniği biliniyor. Hatta Bush'un basın danışmanı Ari Fleischer Şaron'un açıklamalarını "kabul edilemez" olarak nitelemişti. İsrail Başbakanı adet yerini bulsun diye bir özür açıklaması yapsa da çok geçmeden Lobi'yle el ele verdi. Amaç hem Bush hükümetini hem de Amerikan halkını ABD ve İsrail'in terör adında ortak bir düşmanı olduğuna ikna etmektir. İsrail yetkilileri ve Lobi temsilcileri ısrarlı bir şekilde Arafat ve Bin Ladin'in temelde biriyle aynı olduğunu savunurken Filistin liderinin tecrit edilmesi ve muhatap alınmamasını talep ediyordu.

Lobi aynı anda Kongre'deki çalışmalarına başladı. 16 Kasım'da Bush, altında 89 senatörün imzası olan bir mektup aldı. Mektupta Arafat'la görüşmeyi reddetmesi nedeniyle kendisini tebrik eden senatörlerin Bush'tan bir isteği vardı: "ABD İsrail'in Filistin'e karşı kendini serbestçe savunmasına izin vermelidir. Devletimiz daima İsrail'in

arkasında olduğunu açık ve net olarak kamuoyuna açıklamalıdır". New York Times gazetesine göre bu mektup kısa bir süre önce Yahudi Amerikan cemaati liderleri ve önemli senatörler arasında yapılan bir toplantıda gündeme geldi. Habere göre AIPAC "mektubun hazırlanmasında önemli bir görev" üstlenmişti. Kasım ayına gelindiğinde Tel Aviv ve Washington arasındaki ilişkiler bir hayli düzelmişti. ABD politikalarını İsrail'in lehine çevirmeyi başaran Lobi'nin bunda büyük payı vardır. Fakat önemli bir unsuru da gözden kaçırmamak gerek: Amerika'nın Afganistan'da erken dönemde aldığı başarı El Kaide ile olan mücadelede Arap desteğine olan gereksinimi göreceli olarak azalttı. Aralık ayında Beyaz Sarayda gerçekleşen Bush-Şaron görüşmesine dostane bir ortam hakimdi. Fakat İSK'nın Nisan 2002'de Savunma Kalkanı adlı operasyonunu başlatması ve Batı Şeria'daki Filistin yerleşimlerinin neredeyse tamamını denetim altına almasıyla birlikte ortam tekrar gerildi. Bush, İsrail eylemlerinin Amerika'nın Arap-İslam dünyasındaki itibarını zedeleyeceğinin ve terörle mücadele sürecine zarar vereceğinin farkındaydı. İşte bu nedenle 4 Nisan'da Şaron'a "istila sürecini hemen durdurun ve geri çekilmeye başlayın," dedi. Fakat 2 gün sonra yaptığı bir açıklamada ifadesini yumuşatarak "gecikme olmadan geri çekilme" diye bir düzeltme yaptı. Bush'un ulusal güvenlik danışmanı Condoleezza Rice basına verdiği bir demeçte "gecikme olmadan geri çekilme hemen şimdi demek," dedi. Dışişleri Bakanı Colin Powell aynı gün her iki tarafın çatışmayı bırakıp müzakerelere oturması için baskı yapmak üzere Orta Doğu'ya gitti.

Bunun üzerine İsrail ve İsrail Lobisi hemen harekete geçti. Hedefte Colin Powell vardı. Powell, Başkan Yardımcısı Cheney'in ofisinde ve Pentagon'daki İsrail yanlısı çevrelerin hışmına uğradı. Eleştirenler arasında Robert Kagan ve William Kristol gibi neo-muhafazakarlar da vardı. Kagan-Kristol ikilisi biraz daha ileri giderek Powell'ı "terörist ile terörle mücadele eden arasındaki farkı neredeyse ortadan kaldırmakla" itham etti. Hedefteki ikinci isim Bush'un kendisiydi. Baskı Yahudi liderler ve Bush'un siyasi tabanını oluşturan Hristiyan Evanjelistlerden geliyordu. Tom DeLay ve Dick Armey İsrail'in desteklenmesi gerekliliği konusunda sayısız beyanda bulundu. Senato Azınlık Başkanı Trent Lott şahsen Beyaz Saray'a giderek Bush'tan geri adım atmasını istedi. Bush'un bu baskılara dayanmadığının ilk işareti 11 Nisan'da, Şaron'a askerlerini çekmesi gerektiğini söylemesinden sadece bir hafta sonra geldi. Başkan basın danışmanı üzerinden yaptığı bir açıklamada "Şaron barış yanlısı bir adam" lafını kullandı. Bush bu açıklamayı, Powell başarısızlıkla sonuçlanan görevinden döndükten sonra da şahsen kamuoyuyla paylaşırken gazetecilere "Şaron geri çekilme talebimize tatmin edici şekilde cevap vermiştir," dedi. Şaron asla böyle bir şey yapmadı fakat ABD başkanı bu meseleyi büyütmemeye karar vermişti.

Tüm bu esnada Kongre de yeniden Şaron'a meyletmeye bağlamıştı. Kongre 2 Mayıs'ta İsrail'e olan itirazları hükümsüz kılarak İsrail'e olan desteğin altını çizer nitelikte iki önergeyi oybirliği ile geçirdi (Senato'da 94'e 2, Meclis'te ise 352'ye 21 oyla). Önergeler ABD'nin İsrail'in yanında olduğuna vurgu yaparken her iki ülkenin bundan böyle teröre karşı ortak mücadele edeceğini ifade ediyordu. Önergelerden biri bu sorunun baş sorumlusu olarak ilan edilen Yaser Arafat'ın teröre verdiği desteği kınıyordu. Birkaç gün sonra kongreden İsrail'e giden bilirkişi heyeti Şaron'un Arafat'la müzakere etmesi yönünde ABD'den gelen baskılara göğüs germesi gerektiğini açıkladı. 9 Mayıs'ta Meclis tahsisat komitesi İsrail'in terörle mücadelesi için fazladan 200 Milyon dolar ayrılması meselesini görüşmek için toplandı. Powell pakete en başından karşı çıksa da, kongre önergelerinde olduğu gibi teklif, Lobi tarafından desteklendiğinden gülen taraf yine İsrail oldu. Özetlemek gerekirse Şaron Lobi'yle kol kola girip ABD Başkanına meydan okudu ve başarılı da oldu. İsrail gazetesi Ma'riv'de çalışan Hemi Şalev' göre "Şaron'un

danışmanları Powell'in başarısızlığı karşısında tebessümlerini gizleyemiyordu. Şaron, Bush'a karşı üstünlük sağlamıştı. Fakat bu üstünlük Şaron veya İsrail'in becerisinden ziyade ABD'deki İsrail yanlısı güçlerin zaferiydi. Bush'un alt edilmesindeki en büyük rol onlarındır.

Geçen süre zarfında durum biraz değişiklik gösterdi. Bush Hükümeti Arafat ile pazarlık yapmayı reddetti. Zaten o da 2004 sonlarında vefat etti. ABD, Arafat'ın halefi Mahmut Abbas'a kucak açtı ancak Filistin ulusunun tesis edilmesi konusunda yoğun bir çaba harcamadı. Şaron Filistinlilerden tek taraflı olarak ilişkileri kesme planlarını geliştirmeye devam etti. Bu hamlenin temelinde Gazze'den çekilmek fakat Batı Şeria'daki yerleşimleri ve ulaşım altyapısını genişletmek ve daha fazla Filistin toprağının istimlak edilmesiyle sonuçlanacak Güvenlik Duvarının inşasına başlamak vardı. Pazarlıktan yana olan Abbas'la görüşmeyi reddederek ve yine Abbas'ın Filistinlilere elle tutulur bir hizmet getirmesine engel olarak Şaron'un stratejisi Hamas'ın Filistin'de iktidara geçmesine doğrudan katkıda bulundu. İktidarda Hamas gibi bir parti varken İsrail pazarlık etmemek için kendine bir bahane daha bulmuş oldu. Bush hükümeti Sharon ve yerine gelen Olmert'in eylemlerini desteklemiştir. Hatta Bush, Lyndon Johnson'dan beri her başkanın politikalarına ters giderek İşgal Altındaki Topraklarda İsrail'in tek taraflı ilhak çalışmalarını onaylamaya kadar gitmiştir. ABD yetkilileri İsrail'in bazı faaliyetlerini yarım ağızla eleştirdi fakat varlığını bağımsız olarak sürdürebilen bir Filistin devletinin kurulması yönünde pek bir çaba harcamadı. Hatta ABD'nin eski Ulusal Güvenlik Danışmanı Brent Scowcroft Ekim 2004'te Şaron'un Bush'u "parmağında oynattığını" bile söylemiştir. Bush, ABD'yi İsrail'den uzaklaştırmaya hatta İsrail'in işgal altındaki topraklardaki faaliyetlerini eleştirmeye kalksa bile Lobi'nin ve Kongredeki Lobi destekçilerinin hışmına uğraması kesindi. Demokratik Parti başkan adayları da hayatın gerçeklerinin farkında. İşte bu nedendendir ki John Kerry ve ardından Hillary Clinton benzer bir duruş sergiledi.

İsrail'in Filistinlilere karşı uyguladığı politikalara ABD'nin desteğini sağlamak Lobi'nin ana amaçlarından biridir fakat istekleri de bununla sınırlı değildir. Lobi aynı zamanda Amerika'dan İsrail'in bölgedeki egemen güç olarak kalmasına yönelik de yardım istiyor. İsrail hükümeti ve ABD'deki İsrail yanlısı grupların Amerikan hükümetini Irak, Suriye, İran'a uyguladığı politikaları şekillendirmek ve Orta Doğu'yu çıkarları doğrultusunda baştan yaratma planlarını hayata geçirmek konusunda işbirliği yapması şaşırtıcı gelmiyor.

İsrail ve Irak Savaşı

ABD'nin Mart 2003'te Irak'a saldırma kararı almasındaki tek etken İsrail ve Lobi'nin baskısı olmasa da yine de önemli bir faktör olduğu ortada. Bazı Amerikalılar savaşın petrol için başlatıldığı kanısındaydı fakat bu iddiayı destekleyecek bariz bir kanıt henüz rastlanmadı. Savaşın ana nedeni büyük ölçüde İsrail'i daha güvenli hale getirmektir. 2001-2003 döneminde Başkan'ın Yabancı İstihbarat Danışma Kurulu üyesi, 11 Eylül Komisyonu yöneticisi ve daha sonra Dışişleri Bakanı Condoleezza Rice'in danışmanı Philip Zelikow'a göre "Irak'taki tehlike aslında ABD'yi değil İsrail'i tehdit ediyor."

16 Ağustos 2002'de, Başkan Yardımcısı Cheney savaş kampanyasını başlatmadan 10 gün kadar önce Washington Post'ta çıkan bir haberde "İsrail, Saddam Hüseyin rejimine karşı askeri müdahalenin gecikmemesi konusunda ABD'ye baskı yapıyor" diyordu. Bu aşamada, Şaron'a göre İsrail ile ABD arasındaki stratejik koordinasyon "benzeri görülmemiş" bir seviyeye ulaşmış, İsrail istihbarat teşkilatı Washington'a Irak'ın Kitle

İmha Silahları ile ilgili bir dizi telaşlandırıcı rapor sunmuştu. Emekli bir İsrail generalinin daha sonra söylediği gibi “İsrail istihbaratı, Irak’ın sahip olduğu konvansiyonel olmayan kapasitesiyle ilgili olarak Amerikan ve İngiliz istihbaratı tarafından ortaya konan resmin şekillenmesinde aktif bir rol aldı”. Başkan Bush savaş için BM Güvenlik Konseyi’nin onayını almaya karar verdiğinde İsraili liderleri bir endişe sardı. Saddam’ın incelemelerde bulunmak üzere BM müfettiş heyetlerini Irak’a davet etmesi ise endişeleri katladı çünkü tüm bu gelişmeler savaş olasılığını azaltacak türdendi. Eylül 2002’de Dışişleri Bakanı Şimon Peres gazetecilere “Saddam Hüseyin’e karşı bir kampanya düzenlenmesi şarttır. Denetim ve müfettişler iyi insanlar içindir. Dürüst olmayan insanlar denetimlerin üstesinden gelmeyi bilir,” demişti.

Bunlar yaşanırken eski Başbakan Ehud Barak New York Times’da çıkan bir yazısında uyarıda bulunarak “En büyük tehlike eylemsizliktir,” demiştir. Yerine geçen Benyamin Netanyahu’nun “Saddam’ı Devirme Gereçesi” başlıklı benzer bir yazısı da Wall Street Journal’da yayınlanmıştır. Netanyahu yazısında “Rejimi imha etmekten başka yol yoktur. Saddam rejimine karşı ivedilikle saldırıyı destekleyerek İsrail halkının büyük çoğunluğunun duygularına tercüman olduğum kanaatindeyim.” Veya Ha’aretz gazetesinin Şubat 2003’te aktardığı gibi “İsrail askeri ve siyaseti Irak’ta savaş olmasını dört gözle bekliyor”. Ancak Netanyahu’nun altını çizdiği gibi savaşıma arzusu sadece İsrail liderlerine mahsus bir şey değildi. Fakat işin aslı farklıydı. 1990’da Saddam tarafından işgal edilen Kuveyt dışında dünyada hem siyasetçilerin hem de halkın açıkça savaş istediği tek ülke İsrail’di. Gazeteci Gideon Levy’nin o dönem yaptığı gözlem ilginçtir: “İsrail, liderlerinin açıkça savaşı desteklediği ve başka hiç bir seçeneğin dile getirilmediği tek Batılı ülke”. Aslında İsraililer savaşa o kadar heveslisydi ki Amerika’daki müttefikleri şahince konuşmalarının tonunun hafifletilmesini talep etti, aksi halde savaşın İsrail için çıkarıldığı izlenimi ağır basabilirdi.

Lobi ve Irak Savaşı

ABD içindeki duruma baktığımızda, büyük bölümü İsrail’in Likud Partisiyle yakınlığı bulunan küçük bir neo-muhafazakar grubun Irak savaşı ardındaki temel itici güç olduğunu görürüz. Bununla birlikte Lobi’nin önde gelen örgütlerine liderlik yapan isimler de savaş kampanyasına destek vermiştir. Forward adlı yayına göre “Başkan Bush Irak savaşının gerekliliğini anlatmaya giriştiğinde Amerika’nın en önemli Yahudi örgütleri onun yanında saf tuttu”. Cemaat liderleri yaptıkları her konuşmada dünyanın acilen Saddam Hüseyin rejiminden ve elindeki kitle imha silahlarından kurtulması gerektiğini üstüne basa basa söylemişlerdir.

Neo-muhafazakarlar ve diğer Lobi liderleri Irak’ı işgal etmeye çok hevesliydi fakat aynı şeyi Yahudi cemaatinin tamamı için söylemek mümkün değildi. Savaşın başlamasından hemen sonra ülke çapında yapılan kamuoyu yoklamaları toplumun geneline kıyasla Yahudilerin Irak savaşını daha az desteklediğini göstermiştir (%52’ye karşı %62). Bu nedenle Irak savaşının sorumlusu olarak “Yahudi baskısını” suçlamak yanlış olur. Savaş kararı alınmasındaki en büyük sorumluluk Lobi’nin ve özellikle Lobi’deki neo-muhafazakarlarındır. Neo-muhafazakarların Saddam’ı devirme konusundaki kararlılığı daha Bush iktidara gelmeden önce şekillenmişti. Bu yöndeki ilk girişimleri 1998’de Başkan Clinton’a Saddam’ın koltuğundan edilmesi istemiyle gönderilen mektuplar oldu. Mektuba imza atanlar arasında JINSA ve WINEP gibi gruplar ve Elliot Abrams, John Bolton, Douglas Feith, William Kristol, Bernard Lewis, Donald Rumsfeld, Richard Perle ve Paul Wolfowitz gibi İsrail yanlısı isimler vardı. Böyle güçlü bir ekibin Clinton

Hükümetini Saddam iktidarına son verilmesini içeren genel bir yol haritası benimsenmesi konusunda ikna etmesi hiç de zor olmadı. Fakat neo-muhafazakarlar bu amaca ulaşmak için savaşa gidilmesi fikrini pazarlamakta başarısız olmak bir yana iktidarının ilk dönemlerinde Bush Hükümetini Irak'ın işgali konusunda fazla heveslendiremedi. Irak savaşının çıkmasında neo-muhafazakarların rolü yadsınamaz fakat amaçlarına ulaşmak için yardıma ihtiyaçları vardı.

Beklenen olay 11 Eylül'de meydana geldi. İnsanlık adına bu karanlık günde olanlar Bush ve Cheney'in fikrini 180 derece değiştirdi ve bu ikili Saddam'ı devirmek için savaşa girişme fikrinin şiddetli savunucuları haline geldi. Başta Scooter Libby, Paul Wolfowitz, ve tarihçi Bernard Lewis olmak üzere Lobi içindeki neo-muhafazakarlar Başkan ve yardımcısını savaş konusunda ikna edilmesinde çok önemli roller üstlenmiştir. 11 Eylül neo-muhafazakarların Irak savaşı davasında destek bulmaları için biçilmiş kaftandı. 15 Eylül'de Bush'la bir araya gelen Wolfowitz, Saddam'ın ABD'ye yapılan saldırılarla ilgisi olmadığı ve sorumlusu Bin Ladin'in Afganistan'da olduğu bilindiği halde Irak'a Afganistan'dan önce saldırılması gerektiğini savundu. Bush bu tavsiyeye kulak asmadı ve öncelikle Afganistan'a müdahale etmeyi tercih etti. Fakat Irak savaşı artık ciddi bir olasılık olarak gündeme gelmişti. Kasım 2001'e gelindiğinde ABD Başkan'ı askeri mercilerden işgal konusunda kapsamlı bir plan hazırlamasını talep etti.

Bu sıralarda başka bir neo-muhafazakar grubu da diğer bir koldan Beyaz Saray koridorlarında konuyu bastırmaya başladı. İddialara göre John Hopkins üniversitesinden Lewis ve Fuat Acami gibi akademisyenler de Başkan Yardımcı Cheney'i savaşa girmeye ikna etme konusunda önemli roller üstlendiler. Cheney'in görüşlerini şekillendirenler arasında kendi ekibindeki neo-muhafazakarlar da vardı. Bunların başında Eric Edelman, John Hannah ve hükümetteki en önemli isimlerden biri olan Libby vardı. Başkan Yardımcısının nüfuzu Bush'un 2002'nin başlarında artık tamamen ikna olmasında etkili oldu. Sürücü koltuğunda Bush ve Cheney olunca savaş çanlarının çalınması kaçınılmaz oldu.

Hükümet dışında ise neo-muhafazakar uzmanlar Irak savaşının terörle mücadelenin başarılı olmasının yegane yolu olarak lanse etmek konusunda hiç zaman kaybetmediler. Bu yöndeki çalışmaların ana nedenleri Bush üzerindeki baskıyı korumak, hükümet içinde ve dışında savaş karşıtlarını susturmaktı. 20 Eylül'de mühim neo-muhafazakarlardan oluşan bir grup ve müttefikleri Bush'a bir mektup daha yolladı. Mektup Başkan'a "kanıtlar Irak'ın 11 Eylül olaylarıyla doğrudan bir bağlantısı olmadığını işaret ediyor olabilir Saddam Hüseyin'i devirmek ancak terör ve terör finansörlerini ortadan kaldırılması çalışmaları arasında mutlak suretle olmalıdır" mesajını veriyordu. Mektup aynı zamanda Bush'a "ABD'nin uluslararası terörle olan mücadelesindeki en önemli müttefikinin İsrail olduğunu" hatırlatıyordu. Weekly Standard dergisinin 1 Ekim tarihli sayısında Kagan ve Kristol, Taliban'ı yenilgiye uğrattıktan sonra yapılacak ilk işin Irak'ta rejimi değiştirmek olması gerektiğini yazıyordu. Hemen ertesi gün Washington Post'ta çıkan bir yazısında Charles Krauthammer Afganistan'dan sonra sırasıyla Suriye, İran ve Irak'a müdahale edilmesi gerektiğini söylüyor ve şu mesajı veriyordu: "Terörle mücadelemiz dünyanın en tehlikeli terörist rejimi olan Irak'ı bitirdiğimizde sona erecek". Tüm bu salvolar Irak'ı işgal etmek konusunda destek toplamak için başlatılan kapsamlı bir halkla ilişkiler kampanyasının başlangıcıydı. Bu kampanyanın en önemli özelliklerinden biri Saddam'ı ciddi bir tehdit olarak göstermek için girişilen istihbarat manipülasyonu çalışmalarıdır. Libby bu süreçte CIA'e birçok ziyarette bulunarak savaşa gerekçe olarak gösterilebilecek kanıtlar bulmaları konusunda baskı yapmıştır. 2003 başlarında Libby, Irak tehdidi hakkında detaylı bir briefing hazırlanmasına katkıda

bulundu. Bu brifing o dönem Irak tehdidi konusunda BM Güvenlik Konseyine verilmek üzere çalışmalarını yürüten Colin Powell'a ihale edildi. Bob Woodward'a göre Powell brifingin abartılı ve haddini aşan yaklaşımı karşısında dehşete düşmüştü. Powell'a göre Libby pek de itimat edilemeyecek bölük pörçük bilgilere dayanarak felaket tellallığı yapıyordu. Powell Libby'nin en ölçsüz iddialarını konuşma metninden çıkardı ancak yine de BM sunumunun hatalarla dolu olduğunu ilerleyen zamanlarda itiraf etti.

İstihbarat manipülasyon kampanyasına 11 Eylül sonrasında kurulan ve doğrudan Savunma Müsteşarı Douglas Feith'e rapor veren iki örgüt de dahil oldu. Kontr-terör Değerlendirme Grubu El Kaide ile Irak arasında istihbarat çevrelerinin sözüm ona kaçırdığı bağlantıları bulmakla görevlendirildi. Konuyla ilgilenenler arasında radikal bir neo-muhafazakar olan Wurmser ve Perle ile yakın bağlantıları olan Lübnan asıllı Amerikalı Michael Maloof vardı. Özel Planlar Ofisi'nden ise Irak'la savaşmayı meşru kılacak kanıtlar bulması istendi. Bu kuruluşun başında Wolfowitz ile yakın ilişkiler içinde olan neo-muhafazakar Abram Shulsky bulunuyordu. Shulsky'nin ekibindeyse aralarında İsrail yanlısı düşünce kuruluşlarından istihdam edilmiş uzmanlar yer alıyordu. Neredeyse tüm neo-muhafazakarlar gibi Feith de fanatik bir İsrail yanlısıydı. Kendisinin Likud Partisi'yle de eskilere dayanan sıkı bağları vardı. 1990'larda yeni yerleşimleri destekleyen ve İsrail'in işgal altındaki topraklardan vazgeçmemesi gerektiğini iddia eden makaleler kaleme aldı. Daha önemlisi Perle ve Wurmser ile güç birliği yaparak Haziran 1996'da görevi devralmaya hazırlanan İsrail Başbakanı Benjamin Netanyahu için "Clean Break" raporunu hazırladı. Başka hususların yanında Netanyahu'ya "İsrail için başlı başına stratejik önem arz eden Saddam Hüseyin'in Iraktaki iktidarına son verme meselesine odaklanması gerekliliği" tavsiye ediliyordu. Aynı rapor Orta Doğu'nun yeniden düzenlenmesi için adımlar atması konusunda da İsrail'e çağrıda bulunuyordu. Netanyahu bu tavsiyeleri uygulamaya sokmadı fakat Feith, Perle ve Wurmser çok geçmeden Bush hükümetine aynı hedefler peşinde gidilmesi konusunda baskı uygulamaya başladı. Olayın açığa çıkmasını takiben Ha'aretz köşe yazarı Akiva Eldar, Feith ve Perle'in "Amerikan hükümetlerine olan sadakatleri ile İsrail çıkarları arasındaki ince çizgide dolaştıkları" konusunda uyarıda bulundu.

Wolfowitz'de bir o kadar İsrail taraftarıydı. Forward bir keresinde Wolfowitz'i "Hükümetteki en şahin tavırlı İsrail yanlısı ses" olarak tanımladı ve 2002'de kendisini "Yahudi aktivizmini bilinçli bir şekilde uygulayan" 50 tanınmış isim listesinin başına koydu. Tam da bu sıralarda JINSA Wolfowitz'e İsrail ile ABD arasındaki işbirliğine olan desteğinden ötürü Henry Jackson Üstün Hizmet madalyası takdim ederken kendisini "yürekten İsrail yanlısı" olarak tanımlayan Jerusalem Post gazetesi 2003'te Wolfowitz'i "Yılın Adamı" ilan etti.

Konuyu bitirmeden önce neo-muhafazakarların Irak Ulusal Kongre (IUK) başkanlığını yapan ve Irak'tan sürülmüş olan ahlak yoksunu Ahmet Çelebi'ye savaş başlamadan verdiği destek hakkında bir iki laf etmezsek olmaz. Yahudi-Amerikan gruplarla yakın bağlar kurmak için sıkı bir şekilde çalıştığından ve iktidara geldikten sonra İsrail ile iyi ilişkiler içinde olacağını taahhüt ettiği için Çelebi'ye kucak açıldı. Bunlar Irak'ta rejim değişikliğine gidilmesi taraftarı İsrail yanlılarının tam da duymak istedikleri açıklamalardı o yüzden Çelebi desteklendi. Gazeteci Matthew Berger anlaşmanın özünü Jewish Journal adlı yayında anlattı: "Irak Ulusal Kongresi iyileşen ilişkileri Washington ve Kudüs'teki Yahudi nüfuzundan yararlanmanın ve amacı için destek toplayabilmenin bir yolu olarak görüyordu. Yahudi grupları ise durumu İsrail ile Irak arasında daha iyi ilişkilerin tesis edilmesi için bir fırsat olarak değerlendirdi.

Neo-muhafazakarların İsrail'e olan bağılılıkları, Irak'a olan takıntılı yaklaşımları ve Bush hükümetindeki nüfuzları dikkate alındığında birçok Amerikalının savaşı İsrail'in çıkarlarına yarayacak bir hamle olarak görmesi şaşırtıcı değil. Örneğin Amerikan Yahudi Komitesi'nden Barry Jacobs, Mart 2005'te İsrail ve neo-muhafazakarların ABD'ni savaşa sokmak için komplo kurduğu kanaatinin ABD istihbarat çevrelerinde baskın olduğunu kabul etti. Ancak bu durumu inanılmaz az sayıda kişi dile getirebildi. Demokratlardan Senatör Ernest Hollings ve Temsilci James Moran gibi buna cesaret edenler ise konuyu tartıştıkları için ayıplandı. Michael Kinsley durumu 2002 sonlarındaki bir yazısında çok doğru bir şekilde ifade etmiştir: "İsrail'in rolü hakkında konuşmak tabu gibi. Herkes görüyor fakat kimse sözünü etmiyor." Bu konuda bir adım atılmamasını ise insanların anti-Semitik yaftası yeme korkusuna bağlıyor. ABD'nin savaş kararı almasında İsrail ve Lobi'nin önemli görevler üstlendiği yadsınamaz. Lobi'nin inanılmaz gayretleri olmasaydı ABD'nin Mart 2003'te savaşa gitme olasılığı çok daha düşük olacaktı.

Bölgesel Değişim Hayalleri

Irak savaşının aşırı maliyetli bir bataklık olmaması gerekiyordu. Esas olarak büyük Orta Doğu planının ilk adımı olarak görülmüştü. Bu fazlasıyla iddialı strateji ABD'nin geçmiş dönem politikalarından keskin bir şekilde uzaklaştığına işaret ediyordu. Lobi ve İsrail'in bu değişimde itici bir güç olduğu kesindir. Bu durum Irak savaşının başlamasından hemen sonra Wall Street Journal'ın manşetinden çok net bir şekilde anlatılmıştı: Başkan'ın Rüyası: Sadece bir rejimi değil bölgeyi değiştirmek. ABD yanlısı demokratik bir bölge, kökleri İsrail ve neo-muhafazakara uzanan bir amaçtır."

İsrail yanlısı güçler, ABD askerinin Orta Doğu'daki varlığını daha etkin kılmasını uzun zamandır istiyor çünkü bu İsrail'in güvenliğini doğrudan etkileyecek bir faktör. Fakat Soğuk Savaş sırasında bu cepheye büyük bir ilerleme kaydedilemedi zira Amerika bu süreçte bölgedeki güçleri uzaktan dengeleyen bir rol takındı. Orta Doğu'da görevli ABD güçlerinin büyük kısmı zarar görmeyecekleri güvenli bir noktada konuşlanıyordu. Washington yerel güçleri birbirine kırdırarak bölgedeki dengeleri kurmakta göreceli bir başarı elde etti. Reagan Hükümetinin İran-İrak savaşı (1980-1988) sırasında devrimci İran'a karşı Saddam'ın Irak'ını desteklemesinin nedeni de budur.

Birinci Körfez Savaşı sonrasında Clinton Hükümetinin "ikili çevreleme" stratejisini benimsemesini takiben bu politikada değişikliğe gidildi. Buna göre bölgedeki oyuncuları birbirine kırdırmak yerine hem İran hem de Irak'ı kontrol altında tutmak için göz ardı edilemeyecek bir ABD askeri gücü bölgeye sevk edildi. Bu stratejinin arkasında yine Martin Indyk vardı. Indyk, stratejiyi 1993 ortalarında İsrail yanlısı düşünce kuruluşu WINEP'te çalışırken kaleme aldı. Daha sonra Ulusal Güvenlik Konseyi'nin Yakın Doğu ve Güney Asya İşleri Direktörü olarak çalışırken de uygulama şansına erişti.

1990'ların ortasına gelindiğinde "ikili çevreleme" politikasıyla ilgili eleştiriler göz ardı edilemeyecek bir hal aldı zira ABD birbirinden ölesiye nefret eden iki düşmanın ortak can düşmanı haline geldi. Bir başka deyişle Washington her iki ülkeyi zapt etmek için çaba sarf etmeye mecbur kaldı. Lobi'nin bu stratejiyi devam ettirme konusunda çok ısrarcı olması şaşırtıcı değildir. AIPAC ve diğer İsrail yanlısı güçlerin baskısı karşısında Clinton, 1995 baharında bu politikayı daha sıkı uygulamaya başladı. Bunun ilk göstergesi İran'a uygulanan ekonomik ambargo oldu. Fakat bu AIPAC için yeterli değildi. İlk somut sonuç, 1996 İran ve Libya Yaptırım Kanunu oldu. Bu kanuna göre İran veya Libya'da petrol alanında 40 milyon dolardan fazla yatırım yapan yabancı şirketlere yaptırım uygulanacaktı. Haaretz gazetesinin zamanında söylediği gibi: "İsrail büyük

resme bakıldığında çok küçük bir oyuncu fakat kimse oyunun gidişatını değiştirecek güçte olduğundan şüphe etmesin”.

1990'ların sonuna gelindiğinde neo-muhafazakarlar “ikili çevreleme” politikasının artık ihtiyaçlara karşılık veremediğini ve Irak'ta rejim değişikliğine gidilmesinin zamanının geldiğini dile getirmeye başladılar. Onlara göre Saddam'ı devirip Irak'ta tam bir demokrasi tesis ederek ABD, Orta Doğu'nun tamamını kapsayan bir değişim sürecini tetikleyecekti. Bu perspektif elbette neo-muhafazakarların Netenyahu için kaleme aldığı “Clean Break” raporunda da belirgin şekilde karşımıza çıkıyordu. 2002'ye gelindiğinde, yani Irak'ı işgal etmek bir numaralı konu haline geldiğinde bölgesel değişim meselesi neo-muhafazakar çevrelerde bir ölüm kalım meselesine dönüşmüştü. Charles Krauthammer'a göre bu büyük projenin fikir babası, yazılarıyla Başkan Bush'un da takdirini toplayan İsraili siyaset adamı Natan Sharansky'di. Fakat Sharansky'nin İsrail'de yalnız bir ses olduğunu söylemek zordu. Aslında siyasi eğilimi ne olursa olsun tüm İsraililer Saddam'ı devirmenin Orta Doğu'yu İsrail'in lehine şekillendireceğine inanıyordu. Aluf Benn'in 17 Şubat 2003'te Ha'aretz gazetesinde çıkan yazısında “Üst düzey İSK yetkilileri ve Başbakan Ariel Şaron'a yakın çevreler savaş sonrasında İsrail'in kendini bulacağı durumla ilgili pembe resimler çiziyor. Bir domino etkisi beklentisi var. Saddam'ın ardından İsrail'in diğer düşmanları da düşecek. Bu liderlerin gidişyle terör ve kitle imha silahları da ortadan kalkacak.”

Kısacası İsraili liderler, neo-muhafazakarlar ve Bush hükümeti Irak savaşını Orta Doğu'yu baştan yaratma kampanyasının ilk adımı olarak görüyordu. Zaferin ilk emarelerinin belirmeye başlaması ardından gözler İsrail'in diğer düşmanlarına çevrildi.

Suriye Baskısı

İsraili liderler Irak'la savaşılması meselesiyle fazla meşgul olduklarından Suriye'nin hedef alınması konusunda Bush Hükümetine Mart 2003'e kadar bir talepte bulunmadılar. Fakat Bağdat'ın Nisan ortalarında düşmesini takiben Şaron ve kurmayları hiç zaman kaybetmeden Washington'a Şam'ın hedef alınması konusunda baskı yapmaya başladı. Nisan ayında çalışmalar başladı. Şaron ve Savunma bakanı Şaul Mofaz İsrail gazetelerine konuyla ilgili önemli demeçler verdi. Şaron, ABD'nin Suriye'ye ciddi şekilde baskı yapması gerektiğini ifade etti. Mofaz ise demecinde “Suriyelilerden taleplerimiz uzun bir liste oluşturuyor ve bu taleplerin ABD vasıtasıyla yerine getirilmesi doğru olacaktır”. Şaron'un ulusal güvenlik danışmanı Efraim Halevi, WINEP üyelerinden oluşan bir topluluğa yaptığı konuşmada ABD'nin Suriye'ye haddini bildirmesinin vaktinin geldiğini belirtti. Washington Post'ta çıkan bir habere göre İsrail, Suriye Başbakanı Beşer Esad'ın faaliyetleriyle ilgili ABD'ye istihbarat raporları vermek suretiyle bu ülkeye yönelik kampanyanın fitilini ateşliyordu.

Lobi'nin önemli üyeleri de Bağdat'ın düşüşünden sonra benzer iddialarda bulundular. Wolfowitz “Suriye'de rejim değişikliği kaçınılmazdır” derken Rechar Perle gazetecilere verdiği bir röportajda “Orta Doğu'daki diğer muhalif rejimlere göz dağı verebiliriz. Kısa ve öz bir mesaj yeterli olacaktır: Sırada siz varsınız!”. Nisan başlarında WINEP'ten gelen bir raporda Suriye'nin şu mesajı ciddi bir şekilde dikkate alması gerektiği tavsiye ediliyordu: “Saddam'ın lakayt, sorumsuz ve muhalif davranışlarını örnek alan ülkelerin kaderi de Irak'tan farklı olmayabilir. Hemen birkaç gün sonra Los Angeles Times'da çıkan bir yazının başlığı “Sıradaki Ülke: Suriye” idi. Ertesi günü New York Daily News'da, Zev Cahefets imzasıyla yayınlanan makalede ise “Terör yanlısı Suriye'nin de Değişmesi Gerekıyor” deniliyordu. Geri kalmak istemeyen Lawrence Kaplan ise New Republic'teki

yazısında Suriye lideri Esad'ın ABD için ciddi bir tehdit olduğunu yazıyordu.

Capitol Hill'de ise Demokrat Kongre Üyesi Eliot Engel, 12 Nisan'da Suriye İzlenebilirlik ve Lübnan Bağımsızlığının İadesi tasarısını yeniden gündeme getirdi. Tasarıda Lübnan'dan çekilmeyen, kitle imha silahlarını teslim etmeyen ve terörü desteklemeye devam eden bir Suriye'nin yaptırımlara maruz kalacağı ifade ediliyordu. Aynı tasarı hem Suriye hem de Lübnan'dan İsrail ile barış sağlamak için somut adımlar atmasını talep ediyordu. Bu tasarı Lobi tarafından şiddetle desteklendi ve Yahudi Telgraf Ajansına göre "İsrail'in kongredeki en sıkı dostları" tarafından şekillendirildi. Bush Hükümeti konuya fazla hevesli yaklaşmadığından bu tasarı uzun zamandır tozlu raflarda duruyordu fakat Suriye-karşıtı tasarı büyük bir oy farkıyla 12 Aralık 2003'te hem meclis hem de senatodan geçti. Bu gelişmelere rağmen Bush Hükümeti içinde Suriye'nin bu aşamada hedef alınmasının doğruluğu konusunda fikir ayrılıkları vardı. Neo-muhafazakarlar Şam'la kavgaya tutuşmaya hevesli olsa da hem CIA hem de Dışişleri Bakanlığı herhangi bir müdahaleye karşıydı. Tasarının altına imza atarken bile Bush bunun uygulanması konusunu ağırdan alacağını belirtmişti. Bush'un konuya çelişkili yaklaşması anlaşılır bir durum. Bunun birkaç nedeni var. Birincisi, Suriye hükümeti 11 Eylül'den beri ABD'ye El Kaide ile ilgili önemli istihbarat bilgileri aktarıyordu. Körfez'de gerçekleşmesi planlanan terör saldırısı konusunda da Washington'u uyarıyordu. Dahası Suriye, CIA'nin 11 Eylül saldırganlarını istihdam ettiği iddia edilen Muhammed Zammar'ı sorgulamasına izin vermişti. Esad rejimini hedef almak bu değerli bağlantı ve bilgi kaynaklarının tehlikeye atacak ve dolayısıyla genel anlamda terörle mücadele sürecine zarar verecekti. İkincisi, Irak savaşı öncesinde Suriye'nin Washington'la arasının kötü olduğu söylenemezdi. Ayrıca ABD için bir tehdit teşkil etmediği de aşikardı. Suriye'ye kaba kuvvet uygulamak ABD'yi kendini Arap ülkelerini hırpalamaya adanmış bir zorba olarak gösterecekti. Son olarak, Suriye'yi Amerikan hedefi haline getirmek Şam'a Irak'ta sorun çıkarması için ciddi bir sebep verecekti. Suriye'ye baskı uygulanacak olsa bile bunu Irak meselesi bitmeden yapmak mantıklı gelmiyordu.

Tüm bunlara rağmen, İsraili yetkililer ve İsrail yanlısı gruplardan gelen baskılar karşısında Kongre, Şam'ın üstüne gidilmesi konusunda ısrarcı oldu. Lobi olmasaydı ABD'de Suriye İzlenebilirlik Tasarısı diye bir şey olmazdı ve ABD'nin Şam'a karşı aldığı tutum, ABD ulusal çıkarlarıyla daha örtüşür bir noktada olurdu.

İran'ı Hedef Almak

İsraililerin her tehdidi en kötümser haliyle tanımlama gibi bir eğilimleri var fakat İran, bölgede nükleer silah elde etme olasılığı en yüksek olan ülke olduğu için herhalde, en tehlikeli düşman olarak görülüyor. Neredeyse her İsraili size Orta Doğu'da nükleer silah sahibi her Müslüman ülkenin kendi varoluşlarını tehdit ettiğini söyleyecektir. İsrail Savunma Bakanı Binyamin Ben-Elizer'in Irak savaşından hemen önce belirttiği gibi "Irak bir sorun... ancak anlamanız gereken bir şey daha var. Bana soracak olursanız İran, Irak'tan daha büyük bir tehdit".

Kasım 2002'de İngiliz Times gazetesine verdiği bir demeçte Şaron, ABD'nin İran'ın üzerine gitmesi gerektiği konusunda açıkça çağrıda bulundu. İran'ı "küresel terörün merkezi ve nükleer silah edinme konusunda takıntılı" bir ülke olarak tanımlayan Şaron, Bush Hükümetine Irak'ı işgal ettiğinin hemen ertesi günü İran'ı sıkıştırılmaya başlaması gerektiğini ifade etti. Nisan 2003'ün sonlarına doğru Ha'aretz'in haberine göre İsrail'in Washington Büyükelçisi, İran'da rejim değişikliği çağrısı yapıyordu. Büyükelçiye göre Saddam'ın gitmesi yeterli değildi. Amerika'nın bu işi tam anlamıyla bitirmesi gerekiyordu.

Gerek Suriye gerekse İran büyük birer tehdit olmayı sürdürüyordu.

Neo-muhafazakarlar da Tahran'da rejim değişikliği gerekliliği konusunu ortaya atmakta hiç zaman kaybetmedi. 6 Mayıs günü American Enterprise Institute adlı düşünce kuruluşu sponsorluğunda ve önemli İsrail yanlısı grup ve örgütlerin katılımıyla İran konulu bir konferans düzenlendi. Konuşmacıların çoğu İsrail yanlısıydı ve neredeyse hepsi ABD'den İran rejimini alaşağı edip yerine demokrasi getirmesini talep ediyordu. Elbette takip eden günlerde neo-muhafazakarlar tarafından kaleme alınan ve İran'a saldırma fikrini destekleyen bir dizi yazı gazetelerde boy gösterdi. Weekly Standard dergisinde 12 Mayıs'ta çıkan yazısında William Kristol, "İrak'ın kurtuluşu Orta Doğu'nun geleceği için verilmiş büyük mücadelenin ilkiydi. Fakat yine askeri olmasını umduğum bir sonraki mücadele İran'la olacak" diyordu.

Belli ki Bush Hükümeti Lobi'den gelen baskılara kulak tıkamadı ve bu kapsamda İran'ın nükleer programını durdurmak için çaba harcamaya başladı. Ancak Washington'un bu alanda başarılı olduğunu söylemek zordu. İran ise nükleer silah edinme konusuna iyice odaklanmış izlenimi veriyordu. Doayısıyla Lobi, ABD hükümetine uyguladığı baskının tonunu yükseltti ve elindeki tüm kozları oynamaya başladı. Köşe yazıları ve makaleler nükleer bir İran'dan gelen olası tehlikelere ve terörist bir rejime taviz vermenin risklerine dair kamuoyuna uyarılarda bulunurken bir yandan da diplomasinin başarısız olması halinde önleyici faaliyetlere başvurulacağına dair işaretler verdi. Lobi aynı zamanda İran'a uygulanan yaptırımların atılmasını öngören İran Özgürlük Destek Kanununun geçirilmesi için Kongre'ye baskı yapıyor. İsraili yetkililer ise nükleer silah edinme yolunda ilerlemeye devam edecek bir İran'a saldırı düzenleme olasılığının her zaman ihtimal dahilinde olduğunu işaret ediyor. Bunu söylerken amaç elbette Washington'un konuya olan ilgisini sıcak tutmak.

Bazılarına göre İsrail ve Lobi, ABD'nin İran'a olan politikalarında fazla etkili olmadı zira ABD'nin nükleer bir İran istememesinin ardında kendine özgü nedenleri var. Bu belli oranda geçerli bir gözlem fakat İran'ın nükleer hedefleri asla ABD'ni varoluşunu tehdit edecek boyutta değil. Washington nükleer bir Sovyetler Birliği, nükleer bir Çin ve hatta nükleer bir Kuzey Kore ile yaşayabiliyorsa nükleer bir İran'la da pekala yaşayabilir. İşte bu nedendendir ki Lobi, ABD'li siyasetçilerin İran meselesini gündemde tutması için sürekli baskı uygulamak durumunda. Lobi olmasa bile İran ve ABD'nin müttefik olacağını iddia etmek doğru olmaz fakat iki ülke arasında bir savaş patlak verme olasılığı bugün olduğundan çok daha düşük olurdu.

SONUÇ

Özetlemek gerekirse, İsrail ve Amerika'daki destekçilerinin ABD'den İsrail'in güvenliğine yöneltilmiş tüm tehditlerle ilgilenmesini istemesi şaşkıncı değil. ABD politikalarını şekillendirme faaliyetleri başarılı olduğu takdirde İsrail düşmanları zayıflatılıyor veya iktidardan alınıyor; İsrail Filistin meselesinde istediği gibi davranma özgürlüğüne sahip oluyor ve tüm bu süreçte savaştan, ölen, tekrardan inşa eden ve faturayı ödeyen ABD oluyor.

Fakat ABD, Orta Doğu'yu değiştirmekte başarılı olamaz ve bunun bir sonucu olarak karşısında daha radikal bir Arap-İslam dünyası bulsa bile, İsrail yine de dünyanın tek süper gücünün korunaklı kanatları altında varlığını sürdürüyor olacak. Lobi'ye soracak olursanız bu tercih edilen bir sonuç olmaz fakat Washington'un İsrail'e mesafe koymasına veya gücünü İsrail'i Filistinlilerle masaya oturmaya zorlamasına yeğlenecek bir durum olduğu kesin.

Peki Lobi'nin gücü ve etkisi azaltılabilir mi? Aslında öyle olması beklenebilir. Özellikle de Irak fiyaskosu, Amerika'nın Arap dünyasındaki imajını düzeltmeye olan ihtiyacı ve son zamanlarda AIPAC yetkililerinin ABD devlet sırlarını İsrail'e aktardığının ortaya çıkmasından sonra. Bu kapsamda, Arafat'ın ölümü ve daha ılımlı Ebu Mazen'in Filistinlilerin başına geçmesi ardından Washington'un barışın sağlanması konusunda daha fazla baskı kurması da beklenebilir. Yani başka bir deyişle ABD liderlerinin Lobi'ye biraz mesafe koyması ve Orta Doğu'da genel Amerikan çıkarlarıyla daha çok örtüşen bir politika izlemesi için gerekli ortam var aslında. ABD gücünü sadece İsrail ile Filistin arasında barış tesis etmeye kullansa bile, Orta Doğu'da köktendincilikle mücadelede ve demokratik yönetimin kurulmasında önemli başarılarla imza atabilir. Fakat bunun yakın tarihte olacağını söylemek zor. AIPAC ve başta Hristiyan Siyonistler olmak üzere müttefiklerinin lobi faaliyetleri dünyasında ciddi bir rakibi yok. Topluma İsrail'in davasını bastırmanın artık daha zor olacağını farkındalar ve işte bu nedenle hem faaliyetlerinin çapını hem de çalışanlarının sayısını arttırmaya başladılar. Dahası Amerikalı siyasetçilerin seçim kampanyalarına yapılan bağışlar ve diğer başka siyasi baskı yöntemlerine olan hassasiyeti devam ediyor. İsrail ne yaparsa yapsın büyük medya kuruluşlarının bu ülkeye olan sempatisinin süreceğine neredeyse kesin gözüyle bakılıyor. Aslında durum cidden endişe verici çünkü Lobi'nin nüfuzu birçok alanda göz ardı edilemeyecek sorunlar doğuruyor. Bu durum Amerika'nın Avrupalı müttefikleri dahil olmak üzere neredeyse tüm ülkelerin yüzleştiği terör tehlikesini büyütüyor. Lobi, ABD'li siyaset adamlarının İsrail'e barış konusunda baskı kurmasını engelleyerek İsrail-Filistin ihtilafının çözülemeyecek boyutlara varmasına neden oluyor. İşte bu durum sadece radikallerin bu uğurda ölecek savaşçı istihdam etmesini kolaylaştırmıyor aynı zamanda terörist ve sempatanlarının artmasına ve dünya genelinde İslami köktendinciliğin yayılmasına zemin hazırlıyor.

Dahası Lobi'nin İran ve Suriye'de rejim değişikliğine gidilmesi çağrısı ABD'nin bu ülkelere saldırması olasılığını artırıyor ki bunun çok kötü sonuçları olabilir. Bir Irak olayına daha kimsenin ihtiyacı yok. Lobi'nin adı geçen ülkelere olan düşmanca tavrı Washington'un bu ülkeleri El Kaide ve Irak direnişinde değerlendirmesine de engel oluyor ki esasında ABD'nin o cephede alabileceği tüm yardıma ihtiyacı var.

İşin ahlaki bir boyutu da var. Lobi'nin çalışmaları sayesinde ABD, İsrail'in işgal altındaki topraklarda yayılmasını bilfiil onaylayan bir rol üstlenmiş durumda. ABD, bunu yaparak Filistinlilere karşı işlenen insanlık suçlarına da ortak oluyor aynı zamanda. Bu duruş sadece Washington'un demokrasi rejimini yurtdışında pazarlamasına engel olmakla kalmıyor aynı zamanda başka ülkeleri insan hakları ihlalleri konusunda uyarabilme konumunu yitirmesine neden oluyor. Zira ABD herkesçe ikiyüzlü olarak görülüyor. ABD nükleer silahların yayılımını engelleme konusunda da kendi ayağına kurşun sıkıyor çünkü İsrail'in nükleer mühimmatına göz yumarak İran gibi ülkelerin benzer silahlar edinmesini teşvik ediyor.

Bunlar bir yana Lobi'nin İsrail hakkında herhangi bir eleştiriyi bastırmadaki etkinliği demokrasinin kendisine zarar vermekte. Kuşukcuları kara listeler ve boykot çağrılarlarıyla susturmak veya bu insanların anti-Semitik olduğunu iddia etmek demokrasinin temellerinden biri olan tartışma ortamı prensibini de ihlal etmekte. ABD Kongre'sinin bu elzem konularda samimi bir tartışma ortamı sağlayamamasındaki acizlik demokratik müzakere sürecini baştan aşağı felç ediyor. İsrail yanlıları dertlerini anlatmakta ve onlara karşı gelenlerle tartışmakta serbest olmalıdır elbette. Fakat tartışma ortamını gözdağı vererek susturma girişimleri ifade özgürlüğüne ve önemli meselelerin tartışılması gerekliliğine inanan herkes tarafından kınanmalıdır.

Son olarak eklenecek husus da şudur: Lobi'nin nüfuzu aslında İsrail'e de zarar verdi. Yayılmacı gündemine Washington'dan destek bulma becerisi nedeniyle İsrail karşısına çıkan fırsatları teper hale geldi. Bunlar arasında Suriye ile barış anlaşması imzalanması ve Oslo Barış Anlaşmasının hemen ve tam anlamıyla uygulamaya geçmesi var ki bu sayısız İsrail'inin ölmesine ve radikal Filistinlilerin sayısının artmasına engel olacaktı. Filistinlileri yasal siyasi haklarından mahrum bırakmak kesinlikle İsrail'i daha güvenli bir yer haline getirmedir. Filistin liderlerini öldürme veya marjinalleştirme politikası Hamas gibi grupların hızla güçlenmesine ve anlaşmaya yanaşacak Filistinli liderlerin sayıca azalmasına neden oldu. Gidişata bakılırsa İsrail, bir dönem Güney Afrika gibi *apartheid* ülkelerine atfedilen parya statüsüne kavuşma tehlikesiyle karşı karşıya. İşin ilginç tarafı, Lobi bu kadar etkili olmasaydı ve ABD politikaları daha adil olabilseydi İsrail genel olarak daha iyi bir durumda olacaktı.

Ancak bu mesele tümüyle ümitsiz değil. Lobi gücünü muhafaza etse de nüfuzunun olumsuz taraflarını gizlemesi giderek zorlaşmakta. Güçlü ülkeler uzunca bir süre hatalı politikalarda ısrarcı olabiliyor ancak gerçekler sonsuza dek görmezden gelinemez. İşte bu nedenle ihtiyaç duyulan şey Lobi'nin nüfuzunun daha cesurca tartışılması ve ABD'nin bu önemli bölgedeki çıkarları hakkında rahatça konuşulmasıdır. İsrail'in esenliği bu çıkarlardan biridir fakat Batı Şeria'yı işgale devam etmesi veya bölgesel gündemi bu sınıflandırmaya girmez. Sorunun açıkça tartışılması tek taraflı ABD desteğinin stratejik ve ahlaki sınırlarını belirlemeye yardımcı olacaktır. Bu hamle ABD'nin bölgedeki diğer ülkeler ve İsrail'in uzun vadeli çıkarlarını gözetirken kendi çıkarlarıyla daha fazla örtüşen bir pozisyon almasına yardımcı olabilir.